

BUDSKABET

Fordybelse Analyse Inspiration

3/2024

TEMA:
FORSONINGEN

6
Forsoningens symfoni

18
Korset giver os en robust frimodighed

30
Kunstig intelligens – forjættende eller forfærdende?

BUDSKABET

WWW.BUDSKABET.DK

Nr. 3/2024. Årgang 160
ISSN 0901-4802
ISSN 2446-404X (Budskabet online)
Budskabet udkommer fem gange om året, næste gang den 6. september.

LAYOUT

Amalie Puggaard Poulsen

FORSIDEFOTO

unsplash.com

TRYK

Jørn Thomsen Elbo A/S

ABONNEMENT

Papirudgave med fri netadgang: 330 kr.
(unge under 30: 190 kr.)
Gaveabonnement: 190 kr. for papirudgave, 110 kr. for netudgave
Gebyr for udlandsabonnement: 50 kr.

UDGIVER OG EKSPEDITION

Luthersk Mission (LM)
Industrivænget 40, 3400 Hillerød
tlf. 4820 7660, dlm@dlm.dk
www.dlm.dk

MAIL- OG ADRESSEÆNDRING

LM får *ikke* automatisk besked, når du flytter eller ændrer mailadresse eller efternavn. Giv derfor altid selv besked, når dine kontaktoplysninger ændres. Det er vigtigt, så både *Budskabet* og betalingsopkrævning når frem til rette sted.

REDAKTØR

Andreas Kammersgaard Ipsen
Elmevej 1, 6880 Tarm
tlf. 2818 1577, aki@dlm.dk

REDAKTIONSUDVALG

Alex Dahl Karlsen
cand.scient.pol., Tarm
alex.dahl.karlsen@gmail.com

Anton Bech Brauner
frimenighedspræst, Hillerød
a_brauner@hotmail.com

Helene Schou Andersen
læge, Kolding
helene@ksandersen.dk

Ruth Vatne Rasmussen
legestuesekretær, Silkeborg
vatnerasmussen@gmail.com

Steffen Juul Pedersen
sælger, Haderslev
steffenjuul@outlook.com

Artiklerne i Budskabet afspejler ikke nødvendigvis redaktionens synspunkter, men redaktionen er ved deres optagelse ansvarlig for, at holdninger og synspunkter må kunne rummes inden for det, som Luthersk Mission (LM) står for.

FORDYBELSE *i bibelsk og luthersk tro*

ANALYSE *af tidens strømninger*

INSPIRATION *til kristent liv og mission*

	LEDER		FOR TROEN
04	Gå ud i alverden <i>Alex Dahl Karlsen</i>	22	En Frans til tiden <i>Johannes Baun</i>
	TEMA: FORSONINGEN	24	Når Guds nåde er et problem <i>Anton Bech Braüner</i>
06	Forsoningens symfoni <i>Kristoffer Enevoldsen</i>		HORISONT
10	Se det Guds lam, som bærer verdens synd <i>Jakob Olesen</i>	28	Nyt fra fronten
14	Det er virkelig fuldbragt <i>Andreas Kammergaard Ipsen</i>	29	Kirke på kanten
17	Muren er faldet <i>Roar Steffensen</i>		ANDRE ARTIKLER
18	Korset giver os en robust frimodighed <i>Anders Kildahl Keseler</i>	30	Kunstig intelligens – forjættende eller forfærdende? <i>Michael Agerbo Mørch og Andreas Kammergaard Ipsen</i>
		34	Jerusalem – et tempel med en by <i>Henrik Nymann Eriksen</i>
			BOGER
		37	En almindelig skole – bare helt anderledes
		38	Tunger af ild og dog prædiken mild

Man kan dårligt tænkte sig, at Jesus kunne have taget større ord i sin mund end: "Det er fuldbragt", for med de ord markerer Jesus kulminationen på hele det Gamle Testaments fortælling om Guds virke med Israels folk.

LEDER

Gå ud i alverden

AF ALEX DAHL KARLSEN

Vi skal hjælpe hinanden til at løfte blikket fra vores lille del af kirken til at have det store perspektiv med.

Alex Dahl Karlsen

Vi kan være fristet til at have fokus på os selv og vores egen lokale menighedsfællesskab. Der er ikke noget mærkeligt i, at vi er optaget af dette. Det er jo vores hverdag. Det er vores horisont. Det lokale. Det nære. Og Jesus taler jo også om vores næste, vores nærmeste.

Der er ingen tvivl om, at Bibelen taler meget positivt om det hverdagsliv, vi lever og de nærmeste relationer, vi er sat i, hvad enten det er vores egen familie eller menighedsfællesskab. Det møder vi hos Jesus, apostlene og ikke mindst i Det Gamle Testamente.

Jesus er vejen

Samtidig har Jesus rakt os et kald, som er universelt. Markus fortæller, at Jesus sagde til disciplene inden sin himmelfart: "Gå ud i alverden og prædik evangeliet for hele skabningen" (Mark 16,15).

Vi har fået et kald, fordi Jesus elsker alle mennesker. Som der står i et vers, jeg holder af: "Han har tålmodighed med jer, fordi han vil, at ingen skal gå fortabt, men at alle skal nå til omvendelse" (2 Pet 3,9). Ja, perspektivet er faktisk, at det er muligt at gå fortabt. Et fortabt menneske forbliver i en tilstand uden Gud og hans kærlighed. "Guds vrede bliver over ham" (Joh 3,36).

Vi har fået et kald til at fortælle mennesker, at der faktisk er mulighed for omvendelsen. En vej væk fra fortabelsens vej. En vej, som Jesus har tilvejebragt – fordi han selv er Vejen. Evangeliet er, at det uundgåelige, nemlig fortabelsen, faktisk er undgåelig.

Det er en vej, som ikke kalder på nogle særlige teknikker eller et bestemt mindset. Jesus er selv Vejen. Han har ikke bare banet vejen. Han har gået den selv. Evangeliet er, at han har elsket os. Ikke bare givet gaver, men har givet sig selv til os. Ægte tilgivelse mellem mennesker koster.

Men når Gud tilgiver, koster det ham alt. "For således elskede Gud verden, at han gav sin søn, den enbårne ..." Jesus måtte dø for vores skyld. Det betyder, at skylden virkelig er fjernet, naglet til korset (Kol 2,14). Når Gud gør det, når han gør det ved at tage vores straf på sig, så er

- Kristen radio, tv, formidling over internettet i form af hjemmesider, influencere m.m. kan foregå her og der og alle vegne.
- Så er der kristne fra andre dele verden, der kommer til Danmark som flygtninge, indvandrere eller som missionærer. Lad os stå

Vi er en del af Jesu verdensomspændende kirke, hvor vi som brødre og søstre har brug for hinanden og lærer af hinanden.

forsoningen ultimativ. Hebræerbrevet taler om "Guds færdige gerninger" (Hebr 4,3). Johannes siger: "Dette har jeg skrevet til jer, der tror på Guds søns navn, for at I skal vide, at I har evigt liv" (Joh 5,13). "Vi beder (derfor) på Kristi vegne: Lad jer forlige med Gud" (2 Kor 5,20).

Kaldet til at forkynde evangeliet har alle kristne fået. Det er et kollektivt kald, som gælder hele Guds kirke.

Loft blikket

Bibelen taler også klart om menigheden som et legeme med forskellige nådegaver (1 Kor 12). Derfor kan vi alle være med til at formidle evangeliet for alle folkeslag på hver sin måde. Dette er også så meget desto tydeligere, når vi tænker på, hvor mange facetter formidlingen af evangeliet har:

- For det første: Lokal mission og international mission er ikke (længere) skarpt adskilt, især ikke når vi har mennesker med andre kulturer og religiøsitet tæt inde på livet, hvad enten vi taler muslimer, hinduer, nyhedenske danskere eller ateister. Eller når mennesker rejser ud i kortere eller længere tid til andre lande og kulturer.

sammen med dem, og lad dem være en påmindelse om, at kristendommen ikke er en europæisk religion, men at vi er en del af Jesu verdensomspændende kirke, hvor vi som brødre og søstre har brug for hinanden og lærer af hinanden.

- Der er forbøn, økonomisk og anden støtte til skrøbelige kirker og forfulgte kristne
- Alt dette og meget mere er vores lille del af Kristi universelle kirke også en del af.

Pointen er, at vi skal hjælpe hinanden til at løfte blikket fra vores lille del af kirken til at have det store perspektiv med. Lad kaldet lyde til at være en del af virkeliggørelsen af dette store bud. Lad det formidles sammen med kaldet til at tænke kreativt og med plads til at virkeliggøre det på forskellige måder. Også her er plads til alle, hvor hver tjener med sin nådegave. Og Jesus har lovet at være med os alle dage indtil verdens ende.

Perspektivet er, at vi vil have alle med til himlen. Det vil Gud nemlig. Og så forkynder vi evangeliet med Jesu genkomst for øje. Det er nemlig et endetidstegn (Matt 24,14), og dermed "fremskynder vi Guds dags komme" (2 Pet 3,12). ■

TEMA

FORSONINGENS SYMFONI

AF KRISTOFFER ENEVOLDSEN

*Jesu død er så rig en begivenhed, at vi går glip af meget,
hvis vi udelukkende fokuserer på ét element.*

Korset. Symbolet over dem alle på den kristne tro. For Jesus døde på Golgatas kors. Begivenheden fandt sted i påsken for knap 2000 år siden. Siden har verdensomvæltende begivenheder fundet sted som perler på en snor. Alligevel insisterer kristne på at betragte netop den påskes begivenheder som al histories vigtigste. Hvorfor?

Korsets krydsformede planker giver svaret: De udgør en poetisk forkyndelse af noget specielt: Jesus korsdød handler om et møde mellem to parter: Gud og mennesker. Der skete en *forsoning*.

Gennem kirkens historie har der været utallige forsøg på at forklare og for-

stå korsets mysterium. Nogle har været modstridende og andre supplerende. De tre hyppigst forekommende forståelser af forsoningen er dem, vi kalder objektiv, klassisk og subjektiv forsoningsforståelse. Lad os, med fare for forsimpning, kort tage dem i øjesyn.

Den objektive forsoning

Den objektive forsoningsforståelse fokuserer på syndens skyld og Guds retfærdige dom. Menneskers synd skabte en mur af fjendskab mellem Gud og mennesker. Ved at overtræde Guds lov (hans gode vilje) gjorde mennesket oprør mod Gud. Dermed håned vi Gud og oparbejdede et

udestående til ham, hvorved vi pådrog os hans retfærdige dom og vrede.

Det skyldtes ikke, at Gud af natur er vred. I stedet skyldtes det, at Gud i sin treenige natur er den rene kærlighed, der ikke tåler synd og ondskab. Guds dom måtte derfor falde, hvis ikke Gud skulle handle uretfærdigt og se igennem fingrene med det, som vanærede hans hellige væsen og skadede hans elskede skabninger og skaberværket. Guds vrede er altså hans fremmede gerning – den reaktion, synden skaber hos Gud, når den møder hans rene kærlighed.

Vi undres ofte over, hvorfor Gud dømmes. I fx Romerbrevet 3,21-26 er Paulus'

store spørgsmål faktisk omvendt: Hvordan kan Gud bære over med så meget synd? Svaret er korset. Når Jesus måtte dø, skete det som syndige menneskers stedfortræder.

Denne forståelse af forsoningen bygger bl.a. på de mange steder i Bibelen, hvor Guds vrede og dom over synden tydeliggøres. Fx i Johannevangeliet 3,36: "Den, der tror på Sønnen, har evigt liv; den, der er ulydig mod Sønnen, skal ikke se livet, men Guds vrede bliver over ham." I Efeserbrevet 2,3 kaldes det faldne menneske for "vredens børn".¹

I stedet for at vi måtte bære Guds vrede selv, forsonede Jesus os med Gud, ved at Sønnen sonede i vores sted. Det fascinerende er, at korset dybest set forstås som en intern begivenhed i den treenige Guds frelsesplan for verden. Det er juridiske sprog og koncepter. Deraf navnet "objektiv". Det er noget, der gælder, uagtet om vi føler og mærker det. For det skete i Gud.

Læg mærke til formuleringen af det i Asbjørn Arntsens sang *I syndsforladelsens rige*:

I syndsforladelsens Rige
fortabte synderes hvilested,
dér Gud med slægten har sluttet fred,
og Satans magter må vige.
*Vor synd er sonet, vor gæld er betalt
med Jesu blod, som har udsluttet alt,
og Lovens krav de må vige
i syndsforladelsens rige.*

Den klassiske forsoning

En anden væsentlig forsoningsforståelse udfolder forsoningen i kamp-motiver. På korset besejrede Gud Satan. Der befriede Gud os. Korset er kamp mellem åndsmagter og mellem liv og død. Satan troede, han havde besejret Guds søn på korset, men påskemorgen vandt livet! For Jesus sprang dødens bånd og livet væltede ud af graven. Satan tabte!

Denne forsoningsforståelse tager udgangspunkt i en kosmisk krig. Siden syndefaldet er mennesket blevet fanget i syndens og dødens rige. Uden mulighed for at flygte og slippe fri er mennesket fortabt.

I Kolossenserbrevet 1,13, i en passage, der

Det fascinerende er, at korset dybest set forstås som en intern begivenhed i den treenige Guds frelsesplan for verden.

handler om forsoningen, taler Paulus om, at Gud "friede os ud af mørkets magt og flyttede os over i sin elskede søns rige". Senere i samme brev beskriver Paulus, at Jesus ved sin død på korset "afvæbnede magterne og myndighederne, stillede dem offentligt til skue og førte dem i sit triumftog i Kristus" (Kol 2,15).

Det latinske slagord er "Christus Victor": Kristus, den sejrende! Forsoningen er altså en åndelig virkelighed, som Gud giver os del i. Når denne forsoningsforståelse bærer navnet "klassisk", er det, fordi den har tydelige nedslag i oldkirken, middelalderen og for den sags skyld reformationen. Det kan man sådan set også sige om de andre, men sådan fik den nu engang sit navn.²

Prøv at lægge mærke til Luthers formulering af evangeliet i vers 5 af *Nu fryde sig hver kristen mand*:

Han talte til sin kære Søn:
Nu vil jeg mig forbarme;
*drag ud, mit hjertes krone skøn,
vær frelser for den arme;
gå, hjælp ham ud af syndens nød,
og dræb for ham den bitre død,
og lad med dig ham leve!*

Den subjektive forsoning

Andre gange igen udfoldes forsoningens subjektive side. Forsoningen sker her i det enkelte menneske. Problemet, som forsoningen skal løse, er, at mennesket er blevet bange for Gud. I 1 Mosebog 3, efter syndefaldet, læser vi, at Adam og Eva gemmer sig. Mennesket er blevet overvist om, at Gud er hård og vil straffe, hvor-

Kristoffer Enevoldsen

Teolog og forstander på
Luthersk Missions Højskole
(LMH)
khe@lmh.dk

FOTO: FREEPIK

De tre forsoningsforståelser er som forskellige instrumenter i en symfoni. I fællesskab giver de en dybere, sandere og smukkere forståelse af korset.

for de i deres skam over synden gemmer sig.

Forsoningen er derfor, at Gud viser sin kærlighed og frelsesvilje på en sådan måde, at det knuser det menneskelige stenhjertes forhærdelse. Med ordene fra Romerbrevet 5,8: "Gud viser sin kærlighed til os, ved at Kristus døde for os". Forsoningen tjente altså til, at Guds kærlighed blev demonstreret og uomtvisteligt manifesteret, så vi på ny tør nærme os ham.

To af tidens populære kristne sange har fokus på dette: *Dristigt nu mit bange hjerte*, af Brorson. Eller f.eks. Jørgen Peter Santons *Han elsker mig*:

Han elsker mig, det vidner korset om;
der bar han verdens synd og straffedom.
Han lod sig dræbe dér i syndres sted;
det var beviset på hans kærlighed.

Andre udlægninger af denne forsoningsforståelse fokuserer på Kristus som moralsk forbillede. Vores problem er så, at vi er kommet på afveje fra ham. Men når vi ser hans rene liv og hans selvopofrende kærlighed udtrykt på korset, finder vi kraften og vejledningen til at leve på samme måde. Derved forsones vi med Gud. Det gennemgående er dog, at forsoningen sker i mennesket.

Forsoningens symfoni

Så hvilken er den rigtige model? Mit bedste bud er, at de ikke skal tages som konkurrerende modeller, men at en bibelsk forsoningslære rummer dem alle. De er en mosaik. I fællesskab giver de en dybere, sandere og smukkere forståelse af korset.

Jesu død er så rig en begivenhed, at vi går glip af meget, hvis vi udelukkende fokuserer på ét element. Som hvis vi kun bad ét instrument i orkestret om at spille. Alene giver fløjten eller basunen et meget begrænset indtryk af den samlede symfoni.

Stedfortrædelsens taktstok

Samtidig finder jeg det væsentligt at fastholde, at disse tre forsoningsforståelser ikke er helt ligeværdige. Nogle instrumenter har en mere bærende rolle i symfonien. Den objektive forsoning er afgørende for de andre. Hvad nyttede det, om Adam og Eva frimodigt trådte frem efter syndefaldet i Eden, hvis ikke deres overtrædelse ville blive sonet? Så gik de blot med frimodighed deres dom i møde.

Ligesådan også med den kosmiske kamp: Vi blev indhyllet i mørkets rige gennem vores synd. Det var ulydigheden mod Guds bud, der gjorde os til slaver i mørkets rige og fik os smidt ud af Eden. Hvis ikke syndens skyld og over-

trædelse blev båret, kunne Gud ikke befri os fra mørkets rige. Han sejrede som offerlammet, der bar al verdens synd.

Den falske tone

Den sunde og balancerede forkyndelse rummer altså en bredspektret gengivelse af forsoningen. Forkyndelsen taler om synd, stedfortrædelse og retfærdiggørelse. Men vi gør det uden at fortie budskabet om Kristus som sejrherre over døden og djævelen. Og sideløbende inviterer vi syndere til frimodigt og dristigt at bringe deres bange hjerter til Gud.

For betoner vi ét af ovenstående aspekter så meget, at de andre forsvinder, får forsoningens symfoni en fattig lyd. Og reelt set rummer forsoningen og frelsen flere aspekter end de ovenfor skitserede.

Ønsker vi en helbibelsk og fyldig forsoningsforståelse, gør vi fx godt i følgende:

- At lade Guds ord sætte dagsordenen for forkyndelsen. For der præsenteres vi for en dyb, rig og nuanceret forståelse af forsoningen og frelsen.
- At synge bredt fra kirkens sangskat, for de enkelte betoning har stået stærkere i perioder og i forskellige forfatterskaber.

Tidens tone: Kors eller hjerte?

En ikke uvæsentlig overvejelse til slut bliver så: Er et af disse aspekter overbetonet i dag? Eller er et af dem gået i glemmebogen? Vi er alle børn af tiden – enten i medløb eller modreaktion. Det er derfor ikke helt simpelt at svare på ...

Men mit bedste bud er, at forkyndelsen i dag hyppigst gør den subjektive forsoning dominerende eller måske endda enerådende. Vi ynder at fokusere på "Guds faderhjerter". Den altomsluttende kærlighed. Sandt nok siger Bibelen selv, at "Gud er kærlighed" (1 Joh 4,8). Men Guds kærlighed misforstås, hvis den ikke betragtes og modtages gennem korset, hvor både loven og evangeliet er til stede. Hvor både dom og tilgivel-

se ses, og Guds kærligheds dybde anes!

Hvorfor overbetones dette aspekt? En grund er muligvis, at forkyndelsen af Gud i al hans hellighed og kompleksitet er svær i en tid, hvor uhyggeligt mange har ondt i psyken. Det kan virke hårdt og unødvendigt at tale om synden på en måde, som kunne pådutte de lidende flere byrder.

Dertil kommer, at tanken om en åndelig virkelighed, hvor Satan holder os fanget i mørkets rige, næsten virker komisk i en oplyst tidsalder. Guds kærlighed derimod går ikke sådan af mode.

Måske det handler om, at hvis syndens alvor og Guds hellighed nedtones, kalder korsets forsoning ikke på samme måde til omvendelse og opgør mod synden. Kærlighed uden konsekvens er syndens tilladelse. Det kan endda have en nuance af missionalt hensyn. Det er lettere at få dem inden for dørene, hvis nu snublestene undlades.

Symfonien for fuld udblæsning

Det kan være lettest at identificere vranglære i forsoningsforståelsen, hvis det viser sig i et frontalt opgør. Som når lovsangskunstneren Michael Gungor i et opgør skrev: "at Gud må tilfredsstilles med blod er ikke smukt. Det er frastødende".³ Eller når en almindelig forståelse af den objektive forsoning gengives som "guddommelig børnemishandling".⁴ Nej, Kristus døde ikke efter Faderens vilje, siger de. I stedet levede og døde han i sympati med mennesker, der lever i en brudt og ødelagt verden.

Men det er langt sværere at identificere der, hvor vranglære handler om underbetoning uden et reelt opgør. For selvom korset og opstandelsen ofte nævnes, kan fundamentet være bygget for dårligt. Huset falder måske ikke straks. Det er dog blevet porøst.

Lad os i stedet spille forsoningens fulde symfoni på vores prædikestole, i vores udgivelser, sange og sjælesørgeriske samtaler. Kun dér får vi et reelt møde med Bibelens og nådens Gud. ■

1 Se også Rom 2,8; 2 Pet 3,7; 2 Thes 1,8-9 og Ef 5,6.

2 F.eks. brugte Gustav Aulén navnet i sit værk "Christus Victor" med forsøget på at bevise denne forsoningsforståelses historiske forrang med en indbygget kritik af de andre forståelser.

3 twitter.com/michaelgungor/status/836010890566725632

4 Synspunktet kan fx findes i Steve Chalke og Alan Mann's bog *The Lost Message of Jesus*.

TEMA

Se det Guds lam, som bærer verdens synd

AF JAKOB OLESEN

Min sag med Gud er i orden, ikke fordi jeg har forbedret mig, ikke fordi jeg har fået styr på det, som er galt i mit liv, men fordi min frelser har ofret sig selv for mig.

I Bibelens tredje kapitel læser vi om, hvordan menneskets oprør mod Gud fører til forbandelse på tre måder: kvindens graviditet og fødsel bliver plagsom og pinefuld, det bliver hårdt at skaffe sig føden, og mennesket skal dø. Denne forbandelse præger stadig verden, men det betyder ikke, at Gud har forladt mennesket og overladt det til sig selv.

Allerede i kapitel 4 læser vi om, hvordan Adam og Evas sønner, Kain og Abel, ofrer til Gud. Kain dyrkede jorden, og hans offer var et afgrødeoffer. Abel var fårehyrde, og hans offer indebar at slå et dyr ihjel. Jeg forstår det på den måde, at Kains offer er et takoffer, hvor han siger Gud tak for sin høst, mens Abel har indset, at synd og oprør mod Gud fører til død, og derfor ofrer han et dyr. Det fantastiske er, at Gud tager imod Abels offergave.

Vejen frem er altså en stedfortrædende død.

Ikke sådan at Abel ikke skal dø, faktisk slår Kain ham ihjel kort efter, men sådan, at hans offer viser vejen tilbage til det tabte paradys og den gode relation til Skaberens. I Hebræerbrevet 11,4 læser vi, at Abel var retfærdig, dvs. hans færd var ret i Guds øjne. Det betyder ikke, at Abel ikke syndede, men det betyder, at en anden betalte syndens pris og trådte i stedet for Abel.

Fra forbandelse til velsignelse

For ca. 4000 år siden var en tyndtbeholdt verden ved at synke ned i udbredt afgudsdyrkelse, men Gud greb ind. Gud udvælger ét menneske, Abram, og kalder ham ud af afgudsdyrkelsen og ind i et tillidsforhold til Skaberens. Samtidig lover Gud Abram, at ”i dig skal alle jordens slægter velsignes” (1 Mos 12,3b). Gud har altså en plan, og planen er at erstatte forbandelsen fra

syndefaldet med velsignelse. I Bibelens sidste kapitel læser vi, at der til sidst "ikke mere skal være nogen forbandelse" (Åb 22,3a). Guds plan er at genskabe en paradisiske tilstand.

Gud giver Abram navnet Abraham (1 Mos 17,5), og senere gentager Gud løftet og siger til Abraham: "Alle jordens folk skal velsigne sig i dit afkom" (1 Mos 22,18). Her skal vi lægge mærke til, at afkom står i ental, dvs. "dit afkom" og ikke i flertal "dine afkom". Paulus forklarer, at Abrahams afkom er Kristus (Gal 3,16). Guds plan for at erstatte forbandelsen med velsignelse går altså via Kristi lidelse (Gal 3,13-14). Løftet bliver også gentaget til Abrahams søn Isak (1 Mos 26,4) og Isaks søn Jakob (1 Mos 28,14b).

To gange er det, som om Gud vil anskueliggøre for Abraham, hvordan det skal gå til, at denne velsignelse bliver mulig. Den første gang er en underlig beretning i 1 Mosebog kapitel 15. Abraham spørger Gud, hvordan han kan vide, at Gud vil holde sine løfter, og Gud beder ham hente nogle dyr, skære dem midt igennem og lægge halvdelene over for hinanden. Dette er en måde at indgå en pagt på.

Hvis man på dette tidspunkt skulle indgå en aftale, fx hvis en stor konge underlagde sig en mindre vasalkonge, og den mindre konge derfor skulle betale tribut, ville man skære dyr over og lægge halvdelene over for hinanden. Derefter skulle den mindre konge og evt. den store konge gå frem mellem dyrene. Dermed siger kongen, at hvis ikke jeg overholder aftalen, så skal det gå mig som disse dyr (vi har et eksempel mere på denne praksis i Jer 34,18-20). I dette tilfælde er det en aftale, som bliver indgået mellem Gud og Abraham. Da det er blevet mærkt, kommer en rygende ovn og en flammende fakkel til syne, som er symboler på Guds nærvær. Den rygende ovn og den brændende fakkel bevæger sig derefter frem mellem de overskårne dyr. Dermed siger Gud, at hvis ikke han overholder pagten og holder sine løfter, skal det gå ham som disse dyr.

Men der er en anden side: Hvad hvis Abraham og hans efterkommere ikke øver ret og retfær-

dighed? Kan Gud så lade velsignelsen komme til verden (1 Mos 18,19)? Læg mærke til, at det kun er Gud, som går frem mellem de overskårne dyr. Abraham skal ikke gå frem. Dermed siger Gud, at hvis du, Abraham (og dine efterkommere), ikke øver ret og retfærdighed, skal det gå mig (Gud) som disse dyr. Det er altså Guds plan for at erstatte forbandelsen med velsignelse, at han selv skal tage straffen for vores overtrædelser.

Den anden gang, Gud anskueliggør, hvordan velsignelsen skal komme til verden, er i den voldsomme beretning i kapitel 22. Gud vil sætte Abraham på prøve og beder ham drage til Morija og dér ofre sin søn Isak. Da Abraham skal til at slagte sin søn, stopper Gud ham og giver ham en vædder, han kan ofre i stedet. Et par tusind år senere ofrer Gud sin egen søn det samme sted (2 Krøn 3,1), og langfredag er der ingen, som stopper ham. Vi ser altså, at Guds velsignelse af verden skal ske ved, at Jesus dør for hele verdens synd og skyld.

Blodet på stolperne

Mellem 1 og 2 Mosebog går der ca. 400 år, og Jakobs familie er blevet til et helt folk. Folket er endt som slaver i Egypten, og Gud udvælger Moses til at lede folket ud af slaveriet. Til dette formål sender Gud plager over Egypten. Den tiende og sidste plage er, at alle førstefødte i Egypten skal dø. Herrens engel går gennem Egypten ved midnat og slår den førstefødte blandt både mennesker og kvæg ihjel.

Der er dog en måde at undgå døden på. Israelitterne skal slagte et lam eller et gedekid og smøre blodet på dørstolperne og overliggeren. Da vil Herrens engel gå forbi det hus. Lammet skal altså dø i stedet for familiens førstefødte (2 Mos 11-12). Dette er den jødiske påske, fejringen af udfrielsen fra slaveriet i Egypten, og jøderne fejrer det stadig den dag i dag.

Læg mærke til, at Gud ikke skeler til, om beboerne i et hus har fuld tillid til ham og roligt synger lovsange, eller om de ryster og bæver og er bange for at dø. Gud ser kun på, om blodet

Gud har en plan, og planen er at erstatte forbandelsen fra syndefaldet med velsignelse.

Jakob Olesen

Lektor på Det Kristne Gymnasium
jakob@kristne-gym.dk

FOTO: UNSPLASH

er på dørstolperne eller ej. Han ser ikke på de mennesker, som befinder sig i huset. Frelsen afhænger kun af blodet ikke af det menneske, som bliver frelst.

Da Johannes Døberen ser Jesus komme gående, udbryder han ”Se, dér er Guds lam, som bærer verdens synd” (Joh 1,29). Jesus er altså vores påskelam. Det er Jesu blod, som frelser, så dødsenglen går forbi, og man behøver ikke føle indre ro og tillid for at blive frelst. Det er ikke en øvelse i at kontrollere sig selv, men det handler om at klynge sig til Jesus, han som døde i stedet for mig.

Inden Jesu lidelse fejrer han påsken med disciplene, dagen hvor påskelammet skal slagtes. Men Jesus ændrer på ritualerne, idet han ind-

stifter nadveren, og gør det klart, at han er påskelammet, som skal dø for dem. Han er ”som et lam, der føres til slagtning”, som Esajas udtrykker det (Es 53,7). Ved Jesu blod får vi altså del i syndernes forladelse (Matt 26,28).

Efter udfrielsen fra Egypten befinder israelitterne sig 40 år i ørkenen. Under ørkenvandringen bliver folket gang på gang utilfredse, og ved en lejlighed sender Gud slanger, som bider folket, så mange dør. Men Moses beder for folket, og Herren siger, at Moses skal lave en slange af kobber og sætte den på en stang. Så skal hver den, som ser på slangen, beholde livet (4 Mos 21).

Jesus forklarer, at ligesom Moses ophøjede slangen i ørkenen, sådan skal han selv ophøjes,

Ved Jesu blod får vi del i sejren. Frelsen afhænger kun af offerets blod og ikke af os.

Jesus forklarer, at ligesom Moses ophøjede slangen i ørkenen, sådan skal han selv ophøjes, for at enhver som tror, skal have evigt liv i ham.

for at enhver som tror, skal have evigt liv i ham (Joh 3,14-15). Når Jesus dør på korset, er det altså som kobberslangen i ørkenen: hvis man ser på ham, skal man få lov at leve. Læg mærke til, at israelitterne ikke skulle gøre noget selv, de skulle kun se hen på kobberslangen. Tilsvarende skal vi ikke gøre noget selv for at blive frelst, vi skal blot se hen på Jesus og bede ham om at redde os.

Vejen er åbnet

Tidligere på ørkenvandringen opholdt folket sig ved Sinai bjerg, hvor Gud gav dem sin lov. I denne periode får Moses besked på at bygge en telt-helligdom – tabernaklet. I det allerhelligste rum bag et forhæng skal pagtens ark stå, og her taler Gud med Moses ansigt til ansigt.

En central begivenhed, som bliver indstiftet ved Sinai, og som jøderne dengang som nu fejrer år efter år, er den store forsoningsdag, Yom kippur. Ypperstepræsten Arons to sønner Nadab og Abihu havde båret røgelse frem for Herrens ansigt, dvs. ind for pagtens ark, men de havde gjort det i hver sit fyrbækken og ikke på alteret, som Herren havde befalet. Ilden var derfor uheldig, og en ild slog ud fra Herren, så de døde.

Derefter indstiftes nogle sikkerhedsregler. Aron må kun gå gennem forhænget ind i det allerhelligste på én bestemt dag om året, nemlig på den store forsoningsdag. Inden han går ind, skal han ofre en tyr som syndoffer, og så skal han tage en masse røgelse med, så røgen dækker sonedækket, dvs. låget på pagtens ark, så han ikke skal dø. Først derefter kan han stænke tyrens blod på sonedækket som soning

for sine egne og sin egen families synder. Derefter skal han tage to gedebukke, hvor den ene skal slagtes og blodet stænkes på sonedækket som betaling for folkets synder. Endelig skal Aron lægge sine hænder på den anden buks hoved og bekende alle folkets synder over den, inden den slippes løs i ødemarken (3 Mos 16).

Efter ofrene skulle resterne af tyren og bukken bæres uden for israelitternes lejr og brændes, og derfor skulle Jesus også lide uden for byporten i Jerusalem (Hebr 13,11-12).

I troen på Jesus har vi også et sonoffer. Gud gjorde Jesus til et sonoffer for vores synder (Rom 3,25). Han har ydet det endelige offer, som ikke behøver blive gentaget år efter år. Han er vores ypperstepræst, som bærer sit eget blod ind i den himmelske helligdom (Hebr 9,11-12). Ved hans blod har vi fred med Gud, ja, han er vores fred (Ef 2,14). I ham er vi forsonet med Gud. Da Jesus døde, blev forhænget i templet flængt i to dele fra øverst til nederst (Mark 15,38), vejen til Gud er åbnet, synden er sonet, skylden er betalt. Min sag med Gud er i orden, ikke fordi jeg har forbedret mig, ikke fordi jeg har fået styr på det, som er galt i mit liv, men fordi min frelser har ofret sig selv for mig.

På tredjedagen står Jesus op af graven igen. Det er, så at sige, Gud, som sætter sin underskrift. Døden er virkelig besejret, forbandelsen er erstattet af velsignelse ind i evigheden. Offeret er godkendt, det er nok, der mangler ikke noget, det er fuldbragt. Derfor må vi også allerede nu synge den sang, som skal fylde evigheden, sangen til lammets pris (Åb 14,1-5), og vi må se frem til lammets bryllup, den store fest på den nye jord (Åb 19,7-9). ■

TEMA

Det er *virkelig* fuldbragt

AF ANDREAS KAMMERSGAARD IPSEN

Frelsen er en fuldbragt gave, som du kun kan modtage, hvis du ikke prøver at forbedre den.

Andreas Kammergaard Ipsen

Cand.theol. og redaktør for Budskabet
aki@d1m.dk

I Johannesevangeliet 19,30 får vi gengivet, hvad Jesus siger som noget af det sidste inden sin død: "Det er fuldbragt". Det er nogle stærke ord, der gennem tiden er blevet prædiket meget over, og som kristne har fundet stor trøst i. Men hvad mente Jesus egentlig med disse ord? Hvad er det, der er fuldbragt? Hvad er "det"?

Frelsheshistorien er fuldbragt

Den første ledetråd får vi et par vers tidligere, hvor Johannes beskriver situationen således: "Derefter, da Jesus vidste, at alt nu var fuldbragt, og for at skrifterne skulle opfyldes, sagde han: 'Jeg tørster'" (Joh 19,28).

Her antydes, at det, som blev fuldbragt på korset, var alt, hvad der var forudsagt i de gammeltestamentlige skrifter. Med ordene "Jeg tørster" henviser Jesus til profetien i Salme 22,16: "Min

gane er tør som et potteskår" og fortæller os dermed, at denne salme og alle andre profetier om Messias finder deres opfyldelse i ham. Dette er også, hvad Jesus mener, når han i Matthæusevangeliet 5,17 siger: "Tro ikke, at jeg er kommet for at nedbryde loven eller profeterne. Jeg er ikke kommet for at nedbryde, men for at opfylde".

Da Jesus udåndende på korset, var det altså fuldendelsen af, hvad Gud i sin frelsesplan har arbejdet frem mod gennem flere tusinde år. Ja, det er opfyldelsen af den allerførste profeti, som bliver udtalt i Bibelen, da Gud sagde de berømte ord til slangen i Edens have: "Hendes afkom skal knuse dit hoved, og du skal bide hendes afkom i hælen" (1 Mos 3,15b).

Man kan dermed dårligt tænkte sig, at Jesus kunne have taget større ord i sin mund end: "Det er fuldbragt", for med de ord markerer

Jesus kulminationen på hele det Gamle Testaments fortælling om Guds virke med Israels folk. Det ledte alt sammen frem mod dette øjeblik – og nu er det færdigt!

Du er fuldbragt

En anden ledetråd til meningen med ”Det er fuldbragt” finder vi ved at kigge på det græske ord, som ligger til grund for den danske oversættelse: ”Tetelestai”. Det er et ord, der har rod i ordet ”telos”, som betyder mål eller slutning, og når det bliver brugt i verbalform, markerer det, at noget bliver gjort færdigt, fuldendt eller fuldkomment.

I Hebræerbrevet 9 og 10 bliver det brugt til at beskrive Jesu offer på korset, som det, der bringer den ultimative fuldendelse: ”For ved ét eneste offer har han for altid *ført* dem, han helliger, *til målet*” (Hebr 10,14).¹ Dette vers kan altså lige så vel oversættes med: ”For ved ét eneste offer har han for altid *fuldbragt/fuldendt* dem, han helliger”.

Så hvad er det, ifølge Hebræerbrevet, Jesus fuldbringer på korset? Det er dig, der tror på ham! Det er det samme budskab, vi møder igen og igen hos Paulus: ”... alle har syndet og mistet herligheden fra Gud, og ufortjent gøres de retfærdige af hans nåde ved forløsningen i Kristus Jesus” (Rom 3,23). Det er dette, Luther kalder for ”det salige bytte”: Da Jesus døde på korset, blev han pålagt al din synd og bar til fulde straffen for den under Guds vrede, og ved troen på ham får du til gengæld givet al Jesu retfærdighed (2 Kor 5,21), sådan at du nu kan leve under Guds *fulde* velsignelse. Dette er retfærdiggørelsens mirakel.

At forstå det fuldbagte

Uanset hvilken af disse forståelser vi læser ud af Jesu ord på korset, har de det til fælles, at det er virkeligheder helt og aldeles uden for vores magtområde. Ingen af os har magten til hverken at fuldende frelseshistorien eller bringe retfærdighed til os selv. Jesu fuldbringelse af vores frelse er absolut og helt ude af vores hænder.

Men frelsens fuldbringelse er ikke kun uden for vores magtområde, det kan også meget nemt være uden for vores forståelsesramme. Vi

FOTO: AL-GENERET

mennesker har notorisk svært ved at forstå det, som er *virkelig* fuldendt. For vi lever i en verden, hvor det fuldkomne ikke eksisterer. Alting kan altid gøres bare lidt bedre.

Hvis jeg vil tegne en pæn cirkel på et stykke papir, vil det ikke gå mig særlig godt, hvis jeg prøver at gøre det i frihånd. Lidt bedre vil det gå, hvis jeg gør brug af min gamle passer fra skoletiden. Med det rigtige redskab kan jeg tegne en nogenlunde pæn cirkel. Men den er stadig ikke perfekt! Et endnu bedre resultat kan jeg få med et tegneprogram på min computer. Men selv min computerskærm eller printer kan ikke producere en cirkel, som er fuldstændig perfekt. Uanset hvad jeg gør, vil min cirkel være ufuldendt.

Hvis jeg vil have en cirkel, der er helt perfekt, har jeg intet andet valg end helt at forlade den virkelige verden og bevæge mig ind i teoriens verden. Her finder vi den matematiske ligning for en cirkel: $(x - a)^2 + (y - b)^2 = r^2$. Denne ligning beskriver den fuldkomne cirkel. Den er

Vi mennesker har notorisk svært ved at forstå det, som er virkelig fuldendt. For vi lever i en verden, hvor intet er perfekt.

Da Jesus fuldbragte frelsen på korset, gjorde han det ikke bare så godt, som det er menneskeligt muligt, men så godt, som det er guddommeligt muligt.

fuldbragt, men den er bare ikke virkelig! Den er en tanke, en idé. Intet andet. Og lige så snart vi bringer cirklen fra teoriens til virkelighedens verden, mister den sin fuldbragthed.

Uanset hvad vi beskæftiger os med i denne verden, strander vi altid ved, at vi kun kan gøre noget så godt, som det er menneskeligt muligt. Det er derfor nærliggende at tænke, at det samme gælder for det, Jesus sagde på korset. At frelsen nu er fuldbragt så meget, som det er menneskeligt muligt. Men det er ikke sandt! Vi vil aldrig kunne modtage frelsens fuldbragte virkelighed, hvis vi tror, at Jesus på korset udtalte ordene "Det er fuldbragt" med almindelig menneskelig autoritet. Jesus udtalte ikke disse ord med menneskelig, men med *guddommelig* autoritet.

At gribe det fuldbragte

Derfor: Da Jesus fuldbragte frelsen på korset, gjorde han det ikke bare så godt, som det er menneskeligt muligt, men så godt, som det er guddommeligt muligt. Og det er virkeligt fuldkomment! Det er den fuldbragte, perfekte, fejlfrie cirkel – lige her, midt i vores ufuldkomne verden. Jesus har sørget *fuldstændigt* for alt, hvad der skal til, for vi kan have evigt liv sammen med Gud. Der er intet at forbedre på, og hvis vi prøver, kan vi kun spolere det.

Denne virkeligt fuldbragte frelse er noget, vi kan have svært ved at forstå med forstanden. Så meget desto vigtigere er det, at vi griber den

i tro! Alt for mange kristne løber nemlig panden mod muren, fordi vi ikke kan eller vil gribe og gå i tro på, at frelsen virkelig er fuldkommen. Vi behandler i praksis frelsen i Jesus, som om den er så fuldkommen, som det er menneskeligt muligt, og at der nu kun er en lille del tilbage, som vi skal bidrage med selv.

På den måde ender vi med, at vi nok er taknemmelige for alt det, Jesus har gjort for os, at han har bragt os *så langt* i frelsen, men vores øjne er dog i sidste ende rettet mod os selv og vores egne sejre eller nederlag som mennesker. Vores liv bliver en opslidende jagt på fred, alt imens den fuldbragte fred allerede – og ironisk nok – ligger lige for fødderne af os.

Mødet med Jesus er mødet med det virkeligt fuldbragte. Ikke bare i Jesu egen person, men også i det, han har gjort for dig og rækker dig som en fri gave. Frelsen er en fuldbragt gave, som du kun kan modtage, hvis du ikke prøver at forbedre på den. Den er alt eller intet. Du behøver ikke at fatte det med din forstand, men du må gribe det i tro. Du må opgive kontrollen, opgive dig selv, dine egne evner, dine nederlag og sejre. Du må give fortabt, for først da kan du modtage det fuldbragte. ■

1 Det kursiverede er oversættelsen af *teleiōo*. Det er et andet verbum end det, Jesus bruger på korset (*teleo*), men roden (*telos*) er den samme, og de to ord ligger tæt op ad hinanden i betydning.

MUREN ER FALDET

AF ROAR STEFFENSEN

Muren er faldet,
 fjendskabet fjernet,
 ondskaben sonet,
 prisen betalt,
 for du har båret
 uden at hævne,
 smerte og uret,
 jeg har forvoldt.
 Alt er forandret,
 ikke en fremmed,
 ser mig med glæde
 kalder mig ven,
 Gud,
 vend mig nu om
 imod den broder,
 jeg gør til fjende.
 Hjælp mig at bære
 helt uden hævn.
 Du er min gangbro
 over den afgrund,
 bitterhed skaber.
 Fyld mig med fred,
 som jeg kan spejle
 her i det fri, hvor
 muren er faldet.

Roar Steffensen

Pendlermissionær hos Evangelisk Luthersk Mission
 roar.steffensen@gmail.com

GODT SAGT

*Har jeg fred med synden, er jeg i krig
 med Gud. Har jeg fred med Gud,
 må jeg være i krig med synden
 (om end ikke altid en sejrrig krig).
 En "Ak-ja-vi-er-alle-syndere-kristendom",
 der vil forsøge at bilde mig noget andet ind,
 er ikke opfundet i himlen.*

JENS OLE CHRISTENSEN

TEMA

Korset giver os en robust frimodighed

AF ANDERS KILDAHL KESELER

Vores status som udvalgte og royale kan indgyde en glæde og frimodighed, som kan drive den værste skam og det dybeste mismod på porten.

Anders Kildahl Keseler

Cand.theol. og konsulent i Kristeligt Forbund for Studerende
anders@kfs.dk

Sara vender sig igen i sengen. Igennem det skarpe lys fra hendes telefon kan hun se, at klokken nærmer sig 1. Det var ikke meningen, at hun skulle være vågen så længe. Der var i det hele taget så meget, som ikke var meningen i dag. Der er ikke styr på ungdomsmødet til i morgen, afleveringerne står i kø ... og hun skulle ikke have talt så ondt om Clara bag hendes ryg. Det kom bare. Og hvorfor skal Signe altid se så perfekt ud? "Åhr, og hvorfor skal jeg hele tiden gå rundt og være så misundelig?" tænker Sara, "Hvorfor kan jeg ikke bare være tilfreds?"

Det er forskelligt, hvad der holder os vågne om natten. Men vi kender alle til, hvordan den dårlige samvittighed kan presse sig på. Den rammer os, når vi kører hjem fra arbejde, eller når vi synger den første sang til mødet. Vi mister frimodigheden over for Gud, og mismodet og skammen truer med at overmande os.

Dårlig samvittighed og frimodig tjeneste

Vi kan let behandle vores ømme samvittighed

som en undtagelsestilstand i den forfejlede tro, at kristne ikke rigtig bør opleve at være ramt på samvittigheden. Tro om.

"Alle begår vi mange fejl" (Jak 3,2a). Det er nærmere normaltstanden for pilgrimme end en undtagelsestilstand. Og særligt de pilgrimme, som har taget Paulus' opfordring til sig: "Lad Kristi ord bo i rigt mål hos jer" (Kol 3,16). Vi må ikke dyrke følelsen af anger og fortrydelse (hvad skulle det gøre godt for?), men vi skal altid sænke paraderne og lade os ramme af Guds ord. Guds ord, som er det sværd (Hebr 4,12), der sårer for at hele og ikke dræbe. At være ramt på samvittigheden kan være det helt rigtige, men det er ikke godt at være overmandet af det. Vi skal tjene i frimodighed. Frimodig tjeneste er målet. Men hvordan gør vi det, når vi igen og igen bliver konfronteret med vores egen egoisme, stolthed og syndighed?

Korset befrier fra ond samvittighed

Det er ikke svært at blive overvældet af mis-

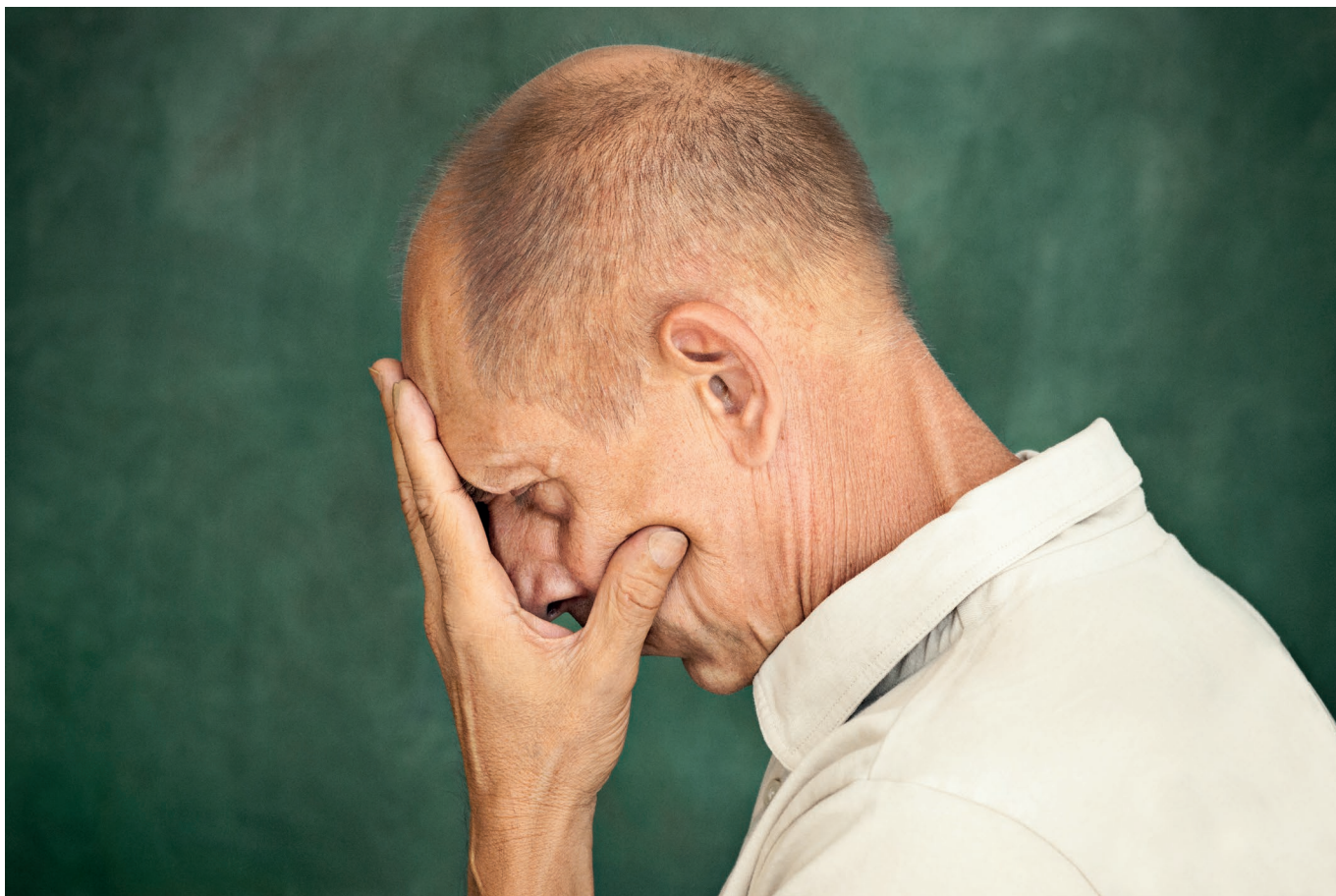

FOTO: FREEPIK

mod, skyld og skam. Du skal bare følge dit hjerte. Det dristige – som Brorson digter – er trods sit ”bange hjerte at fatte et frimodigt sind og skynde sig med al sin smerte lige til Jesus ind”. Vi må ikke blive holdt som gidsler af vores bange hjerter. Hensigten med Jesu forsoningsdød var det modsatte: at sætte os fri til fællesskab med Gud.

På engelsk hedder forsoning *atonement*, og i det ord gemmer sig formålet med Jesu død: *at-one-ment* (’at gøre til én’). Bruddet fra Eden skulle heles og mennesker og Gud blive ét igen. Men vores samvittighed kan holde os væk fra Gud. Derfor kommer den frimodige opfordring til os i Hebræerbrevet efter en lang passage om Jesu *endegyldige offer* (Hebr 9,11-10,18):

”Lad os derfor træde frem med oprigtigt hjerte, i en fast tro og bestænket på hjertet, så vi er befriet fra en ond samvittighed” (Hebr 10,22a).

Vi skal drage nær Gud, fordi vi nu har fuld adgang ”ved Jesu blod” (10,19). Ja, Jesu blod er ”bestænket på vores hjerte”. I den gamle pagt

gav stænkningen af blodet fra offerdyret på fx alteret og forhænget tilgivelse, renselse og ny adgang til Gud (3 Mos 4-5). Men kun én gang i 3 Mosebog er det personer, der bliver bestænket med blod: Aron og hans sønner ved deres præsteindvielse (8,30).¹ Vi må befri os fra vores dømmende og lammende samvittighed, fordi vi er bestænket med Jesu blod. Ikke blod fra et offerdyr, ikke bestænket på det ydre som præsterne og ikke et offer, der skal gentages, men ”bestænket på hjertet”. På grund af Jesu blod må vi træde frem foran Gud, uanset hvor mange samvittighedskvaler vi har. For hans hellige blod har bragt os tilgivelse, renselse og uformidlet adgang til Gud.

Korset løfter vores hoveder

Det var Jesus selv, der kaldte sin død en pagtslutning. Aftenen inden sin død tog Jesus et bæger med vin og sagde: ”Drik alle heraf; dette er mit blod, pagtens blod, som udgydes for mange til syndernes forladelse” (Matt 26,27-

At være ramt på samvittigheden kan være det helt rigtige, men det er ikke godt at være overmandet af det. Frimodig tjeneste er målet.

Adoption er det højeste privilegium, som evangeliet tilbyder. At stå retfærdig for Gud, som dommer, er en stor ting, men at blive elsket og draget omsorg for af Gud, som far, er endnu større.

28). Pointen er klar: Jesus døde, for at syndere kunne tilgives, men blodet var også den nye pagts blod. En ny pagtslutning, som den på Sinai, hvor "underskriften" på pagten var blod, der blev sprøjtet på folket (2 Mos 24,8).

Jesu død skulle ikke blot løse et skylds- eller samvittighedsproblem for os – men skabe et nyt helligt folk. Derfor kan Peter sige om alle os kristne: "Men I er en udvalgt slægt, et kongeligt præsteskab, et helligt folk, et ejendomsfolk, for at I skal forkynde hans guddoms magt, han som kaldte jer ud af mørket til sit underfulde lys". (1 Peter 2,9)

Det betyder, at livet i lyset af korset er alt andet end en skyggetilværelse. Det er genoprettelse, ny begyndelse og kaldelse ind i tjenesten til at være et helligt folk for Gud. At være et helligt folk for Gud er både en gave og en opgave. Men lad os stoppe op ved det som en gave. At vi er blevet *gjort* til et helligt folk, et folk, der tilhører Gud, er grundlaget for vores liv og tjeneste som kristne. Vi skal ikke *gøre* os selv til et helligt

folk, vi *er* et helligt folk. Det er hele præmissen, at udvælgelsen af os ikke skyldes os selv, men er en gave fra Gud. Her er der i den grad plads til skamfulde, mismodige og bøjede nakker. Men vores udvalgte og royale status kan indgyde en glæde og frimodighed, som kan drive den værste skam og dybeste mismod på porten. For nu er vi en del af riget, hvor den korsfæstede og opstande konge kigger på os med milde øjne, indgyder os mod og siger til os hver især: "Ret jer op, og løft jeres hoved" (Luk 21,27).

At leve i lyset af korset er derfor at rette sig op med frimodighed og møde hver dag med åben pande. For vi lever for den korsfæstede konge, der har tilgivet os og befriet os til tjeneste for ham.

Korset skaber en familie

Vi har grund til frimodig tjeneste for Gud, selv om vi hele tiden mærker vores egoisme og synd. For korset løste ikke bare et skyldsproblem, men ændrede vores status for Gud. Vi blev

adopteret ind i Guds familie. Vi må aldrig tage let på at kunne kalde Gud far, som J.I. Packer (1926-2020) pointerer:

”Adoption er det højeste privilegium, som evangeliet tilbyder: endda højere end retfærdiggørelse. (...) I adoption tager Gud os ind i sin familie og fællesskab – han gør os til sine børn og arvinger. Nærhed, kærlighed og generøsitet er kernen i forholdet. At stå retfærdig for Gud, som dommer, er en stor ting, men at blive elsket og draget omsorg for af Gud, som far, er endnu større”.²

Vi er nu højtelskede børn af Gud, fordi Jesus døde på den gudsforladte bakke, Golgata, uden for Guds hellige by Jerusalem, ”uden for lejren” (Hebr 13,13). Vi er som hittebørn, der er blevet adopteret ind i Guds familie, som Peter skriver: ”I, som ikke fandt barmhjertighed, men nu har fundet barmhjertighed” (1 Pet 2,10b). Korset skabte en ny familie. Og vi bliver ikke smidt på porten ved første overtrædelse. I stedet har vi lært at bede: ”Far i himlen (...) tilgiv os det, vi har gjort forkert” (Matt 5,9-12. Bibelen 2020). Det er vores privilegie. Vi er ikke bare frifundet, vi er fundet af vores himmelske far.

Korset demonstrer Guds kærlighed

”Derpå kender vi kærligheden: at han satte sit liv til for os” (1 Joh 3,16a). Det modbydelige kors demonstrerer med store bogstaver Guds bundløse kærlighed til os. I forkyndelsen bliver Guds retfærdige vrede over synd nogle gange betonet så meget, at årsagen til, at Gud sendte sin søn, er endt i baggrunden. Det var ”således elskede Gud verden, at han gav sin enbårne søn” (Joh 3,16), og ikke ”således hadede Gud verden”.

Nogle mennesker i vækkelsesbevægelserne er blevet efterladt med et indtryk af en ærekær og blodtørstig Gud, der har brug for at se blod for at tilgive. Sådan er Bibelens Gud ikke.

Motivet er en hellig, frivillig kærlighed. Faderen overgiver sit kæreste, sin egen søn (Rom 8,32), Sønnen ofrer sig frivilligt (Joh 12,24), og alt sker i Åndens kraft (Matt 3,16). Jesus tog dommen og straffen for menneskers synd, men

han gjorde det som Guds søn. Det var ikke et uskyldigt menneske, der bar verdens synd, det var Gud selv i Jesus. Faderen var ikke som en vred far, der lod det gå ud over sin søn, for at kunne tilgive, og Jesus var ikke som en Isak, der uvilligt skulle ofres (1 Mos 22). I stedet var Jesus mere som Juda, der plagede Josef om at tage ham i stedet for Benjamin (44,33-34).

Derfor åbenbarer korset også en hellig kærlighed, hvis dybder ingen af os kan begribe. Som Dane Ortlund har udtrykt det: ”I Jesu død konfronterer Gud vores mørke tanker om ham og vores kroniske insisteren på, at guddommelig kærlighed må have et endepunkt, en grænse, et punkt, hvor den endelig løber tør. Kristus døde for at modsige vores instinktive antagelse om, at Guds kærlighed har en udløbsdato. Han døde for at bevise, at Guds kærlighed er, som Jonathan Edwards udtrykte det, ”et ocean uden kyster eller bund”.³ Det billede er værd at dvæle ved, og det giver os en robust frimodighed.

Korset gør os frie til at tjene

”Ordet om korset” (1 Kor 1,18) er altså den store modgift mod al mismod, skam og bøjede nakker. Ikke sådan at forstå, at evangeliet egentlig mest er et inspirerende selvhjælpsbudskab, som skal hjælpe os til at ”gribe dagen”. Nej, det er Guds store historiske redningsplan – men den er rettet mod os. Det er os, den gælder, og vi skal sætte evangeliet fri, så det får frit løb i vores liv. For Jesu død befrier os fra vores onde samvittighed, løfter vores hoveder til tjeneste for Gud, gør os til Guds børn og vil for altid være den ultimative demonstration af Guds kærlighed til os.

Det er ikke bare den kristnes ABC, nej, hele vores liv er omsluttet i dette befriende budskab. Det skal være ligesom Jesus selv – ”Alfa og Omega” (Åb 22,13) – vores A til Å. Vi skal ikke hegne det inde. Vi skal i tide og utide bruge budskabet om Jesu død i vores sted som et modspil til vores egne fordømmende og bange tanker. Det er, hvad evangeliet er ment til. Det skal fylde os med frimodighed i vores mørkeste stunder. Så vi kan tjene Gud og mennesker med frimodighed. ■

- 1 Og kun to andre gange bliver offerblod påført mennesker i Tredje Mosebog: Aron og hans sønner ved præsteindvielsen (8,23-24) og ved renselsen af helbredte spedalske (14,14). Ellers stænkes/sprøjtes offerblod kun i det gamle testamente på mennesker ved pagtslutningen på Sinai (2 Mos 24,8) og ved Aron og hans sønners præsteindvielse (3 Mos 8,30).
- 2 J.I. Packer, *Knowing God* (Hodder & Stoughton, 1973), 206-7, min oversættelse.
- 3 Dane Ortlund, *Gently and lowly* (Crossway, 2020), 192, min oversættelse.

FOR TROEN

En Frans til tiden

AF JOHANNES BAUN

Seks små ord fra middelalderen kan sætte os på sporet af store opgaver.

Johannes Baun

Generalsekretær i Bibelselskabet
jba@bibelselskabet.dk

Ved man ikke andet om Frans af Assisi, kender man måske hans berømte one-liner: "Forkynd evangeliet; om nødvendigt med ord!"

Selvom citatet ikke med særlig stor sikkerhed kan tilskrives middelaldermunken, er den dobbelte pointe god nok. Den positive vinkel: Evangeliet skal have krop, for vi er Guds hænder i verden. Den negative: Ord bliver let et dække over vores manglende gerninger. Kirkens historie er rig på ord, der var fattige på handling.

Seks små ord

Citatet består blot af seks ord, men der er grund til at opholde sig ved dem hver især.

"Forkynd" lyder det første. Det står i bydeform, her er noget, der skal gøres. Umiddelbart er der ikke plads til udsættelse, halvhjertethed, tøven eller vaghed.

Men hvad ligger der i ordet "forkynde"? Jo, det betyder ifølge ordbogen "at lade komme til almindeligt kendskab". Det kan være præsten, der ved vielsen "forkynnder jer at være ægtefolk både

for Gud og mennesker". Eller en domstol, der forkynnder en stævning, altså at der er anlagt sag mod nogen. Ikke alle jubler over et nyt ægtepar (og meget få glæder sig over en stævning), men nu er det altså gjort offentligt kendt.

Og hvad er det så, der skal forkyndes? Ja, ifølge Frans af Assisi er det "evangeliet", ofte oversat til "det glædelige budskab". Men om hvad? Det fremgår ikke entydigt, selvom vi i kirkelige kredse synes, vi har patent på indholdet.

En nylig doktorafhandling af Morten Hørning Jensen fra Menighedsfakultetet undersøger ordets brug i en lang række antikke tekster, og det viser sig at have været brugt i en bredere forstand om "et epokegørende sejrsmelding". Det er en pragtfuld udfoldelse, for hvad er evangeliet kristeligt set? Lige præcis et epokegørende sejrsmelding om, at Jesus Kristus har besejret djævel, synd og død. Som alt epokegørende sætter det et afgørende skel mellem før og efter.

Det er altså dét, der skal forkyndes, når man tyr til Frans af Assisis opfordring. Men hvordan skal det gøres?

Forkynd evangeliet; om nødvendigt med ord!

Her kommer det lille fine bindeord "om" ind i billedet. Det bruges ifølge ordbogen til "at indlede en ledsætning, som indeholder et indirekte spørgsmål, eller som udtrykker usikkerhed eller tvivl". Det er, som om Frans af Assisi grundigt har overvejet, om der var flere måder at forkynde evangeliet på.

Med det næste ord, "nødvendigt", når han så frem til, at det var der. Altså: Hvis nøden tvinger os, kan vi forkynde evangeliet på flere måder.

Hvordan da? "Med ord". Det er så enkelt, men lad os alligevel se på det ad to omgange, for hvad betyder forholdsordet "med"? Jo, det angiver, at det efterfølgende navneord er et redskab eller et middel. Så langt i det berømte citat står vi altså med et epokegørende sejrsmeldskab, der skal gøres alment kendt, og det kan, når situationen kræver det, ske med et særligt redskab – "ord"!

Hos Frans af Assisi optræder udtrykket

i flertalsform, og så er der ifølge ordbogen tale om et "sammenhængende sprogligt udtryk i form af et udsagn eller en ytring med én eller flere sætninger". Man kan sige, at vi hermed hjælpes fra søndags-skolesvarenes ene ord, "Jesus", og over i et længere, udfoldende udsagn.

Frans og os

Lad os afslutningsvis træde ud af både Frans af Assisis middelalderverden og sprognørdernes paradys og se på et bredere perspektiv. For i de seks små ord ligger der et pejlemærke for den måde, vi driver mission på i vores tid:

Forkynd: Der er ingen anledning til at stikke piben ind, tværtimod. Vi har noget, der skal gøres alment kendt.

Evangeliet: Mere præcist handler det om et epokegørende sejrsmeldskab.

Om: Vi skylder at overveje, hvordan vi gør det klogest.

Nødvendigt: Nøden kan skubbe os i nye

retninger – også til former, vi ikke plejer at bruge.

Med: Vi har redskaber, vi kan bruge, det handler blot om at finde de rette.

Ord: Redskabet kan, som på den første pinseprædikens tid, være ord.

Det er underforstået i Frans af Assisis udsagn, at ord er én af flere muligheder. Den kristne medieorganisation SAT-7 forkynner evangeliet i Mellemøsten og Nordafrika via satellit-tv og digitale platforme. Kunstnere verden over gør det gennem musik, billeder, digte. Organisationer og privatpersoner gør det gennem diakonalt arbejde. Blot for at nævne *nogle* af mulighederne, der kan supplere ordet om Ordet.

Det spørgsmål, enhver kan stille sig selv, er: Hvordan lader *jeg* det epokegørende sejrsmeldskab komme til almindeligt kendskab der, hvor jeg færdes? ■

FOR TROEN

Når Guds nåde er et problem

AF ANTON BECH BRAÜNER

*Profeten Jonas havde et problem med Guds nåde:
Hvordan kan Gud både være nådig og retfærdig
på samme tid? Det er, som om det ikke går op.
For skal synden straffes eller ej?*

Bibelen efterlader ikke nogen tvivl. Der kommer en dag, hvor Gud vil holde dom. For Nineve var tidspunktet for Guds dom kommet. Gud havde ”opdaget deres ondskab” (Jon 1,1). Ikke sådan at forstå, at Gud ikke vidste, hvad der foregik i Nineve, så det først lige skulle fange hans opmærksomhed. Nej, Gud ved alt (Luk 16,15). Selv det, vi skjuler for andre mennesker (Luk 8,17). Men nu var byen Nineve altså kommet til et punkt, hvor Guds tålmodighed var ved at være brugt op.

Derfor befaler Gud endnu engang Jonas at tage til ”den store by Nineve” (Jon 3,1) for at forkynde Guds dom. Og ”Da Jonas var kommet en dagsrejse ind i byen, råbte han: ’Om fyrre dage bliver Nineve ødelagt!’” (Jon 3,4). Byen var nemlig fuld af ondskab.

Konkret havde byen et omfattende problem med vold (Jon 3,8).¹ Men ikke nok med, at de myrdede og plyndrede; deres konge pralede endda med det (Es 10,12-19)! Det er en uhørt arrogance, kongen udtrykker, og Gud må irettesætte ham, for hvilken magt har han egentlig, som han ikke har fået givet af Gud?

Guds svar på denne ondskab og arrogance er dommen. I Nineves tilfælde lød dommen på en total udslettelse af byen, og det er ikke svært at gætte på, hvad det ville betyde for Nineves indbyggere.

Sådan møder Gud synd og ondskab. Han straffer den skyldige. Det er Alvoren. Også for os, der lever med Jesu genkomst og Guds dom i horisonten. Og når Gud nu har advaret os på forhånd, må vi derfor også stille os selv spørgsmålet: Er jeg klar til at møde Gud?

Er det uretfærdigt, at Gud straffer?

Men når man læser, hvordan Nineve bliver truet med ødelæggelse (Jon 3,4), hvordan As-

syrekongen blev truet med alvorlig sygdom (Es 10,12-19), eller andre steder hører Jesus tale om helvede, som ”den uudslukkelige ild, hvor (...) maddiker ikke dør, og ilden ikke slukkes” (Mark 9,43-44), kan det være nærliggende at tænke, at det lyder lidt som en overreaktion fra Guds side. Var det virkelig den passende reaktion? Det virker voldsomt. Er det ikke uretfærdigt, at Gud straffer?

Men for den, der er offer for ondskab, er budskabet om Guds endelige dom et godt budskab. Også selvom det kan lyde voldsomt. Indimellem kan vi som kristne i den vestlige verden næsten komme til at gøre budskabet om fortabelsen til en del af det, vi nogle gange kalder for ”det ondes problem”; altså det problem, der består i, at der findes ondt i verden. Så er spørgsmålet ikke bare: ”Hvorfor findes der ondt i verden?” men ”Hvorfor har Gud dog skabt en evig fortabelse, hvis han er god?”

For den, der er offer, er budskabet om Guds endelige dom imidlertid ikke en del af det ondes problem. Det er en del af løsningen på det. Når vi møder den umaskerede ondskab, er der noget i os, som skriger ved tanken om, at der *ikke* skulle komme en retfærdig straf. Og det var faktisk også sådan profeten Jonas så på Guds dom, for han kendte til assyrernes ondskab og undertrykkelse.²

Tænk engang: Når verdenshistorien ender, vil der ikke findes der noget ondt tilbage i verden, der forbliver ustraffet. Så god er Gud! Så retfærdig er han! Jonas længtes efter at se retfærdigheden ske fyldest, for han kendte til at være et offer for ondskaben.

Vi er ikke kun ofre

Men vi er ikke kun ofre. Vi er også skyldige, straffskyldige over for Gud (Rom 3,19). Der er

Jonas er oprigtigt frustreret over Guds nåde. Den virker uretfærdig.

Anton Bech Brauner

Præst i Hillerød Frimenighed
abb@dmlm.dk

Når vi møder den umaskerede ondskab, er der noget i os, som skriger ved tanken om, at der ikke skulle komme en retfærdig straf.

noget i os alle sammen, der fortjener at komme for en guddommelig domstol. For selvom vi hverken sætter gang i folkemord eller sex trafficking på en almindelig mandag morgen, men forsøger at opføre os pænt, stikker synden indimellem sit grimme ansigt frem.

Og når vi kommer i kontakt med Guds ord, afslører Helligånden, som bor i Ordet, denne virkelighed. At vi ikke altid stoler på Guds omsorg for os og nåde imod os, eller at det er ham, der skal være vores dybeste kilde til tryghed og fred. Vi bliver let hovmodige og pralende ligesom Assyriens konge, så vi tilskriver det, vi har og er, vores eget hårde arbejde og glemmer, at hvis ikke Gud opretholdt os, ville vi intet kunne.

Derfor er det ikke kun amazonindianere og ugudelige byer som Nineve, der har brug for at høre Guds kald til omvendelse (Mark 1,15). Hvis du, der læser dette, kender denne syndens virkelighed i dit hjerte og ikke deler den med Jesus, må du også omvende dig. Det er nødvendigt og altafgørende for, hvordan det vil gå dig, når Jesus kommer igen for at dømme verden. For

Gud er god, og det betyder, at hvis du ikke overlader din synd til Jesus, vil du blive fordømt i mødet med Guds dom. Han er en Gud, der straffer den uretfærdige. Hvis du vælger dine egne veje, må du selv stå til ansvar for dit liv, og vi ved, hvordan det ender, for Gud har advaret os.

En uretfærdig omvendelse?

Folk i Nineve omvendte sig faktisk. Da Gud afslørede deres syndighed, kunne de godt se, at den var helt gal (Joh 3,5-10). De lod sig afsløre, og de angrede. Og hvad skete der? Gud mødte dem med nåde. Han mødte dem med sin barmhjertighed. Han undlod at møde dem med sin fordømmelse og viste dem i stedet nåde.

Det samme kan Gud gøre med dig, der er kommet væk fra ham. Du har, ligesom os alle, fortjent at blive fordømt, når Gud engang kommer for at dømme verden. Men hvis du vender om til Gud og bekender din synd over for Jesus, vil han ikke straffe dig. Da vil Gud fortryde den ulykke, som han ellers har truet dig og mig med. Men det forudsætter, at du lader dig afsløre og vender dig væk fra synden.

Men er det ikke uretfærdigt? Mens vi i Vesten kan være tilbøjelige til at tænke, at det er uretfærdigt, når Gud straffer, var Jonas' problem det modsatte. Jonas havde et problem med Guds nåde.

For hvordan kan Gud være retfærdig, hvis han ikke straffer den onde? Det er da uretfærdigt, at Gud viser nåde! Er det ikke lidt mærkeligt, hvis Gud kan true med straffen det ene øjeblik, men hvis man vender om til ham, er straffen lige pludselig aflyst?

Det mente Jonas. I Jonas 4,2 siger Jonas til Gud: "Var det ikke det, jeg sagde?" Og så siger han i slutningen af vers 2: "Jeg vidste jo, at du er en nådig og barmhjertig Gud, sen til vrede og rig på troskab, og at du fortryder ulykken" (Jon 4,2). Jonas er oprigtigt frustreret over

Hvis du, der læser dette, kender denne syndens virkelighed i dit hjerte og ikke deler den med Jesus, må du også omvende dig.

Guds nåde. Den virker uretfærdig.

Og så citerer han fra Anden Mosebog 34,6, at ”Herren er en barmhjertig og nådig Gud, sen til vrede og rig på troskab”. Men der er noget fra Anden Mosebog 34,6, som Jonas ikke gengiver. Jonas siger ikke, at Gud er den, der ”ikke [lader] den skyldige ustraffet” (2 Mos 34,6). Hvordan skulle han også kunne sige det?

Jonas var pinligt bevidst om Nineves skyld. Gud havde endda mindet ham om det, men nu hvor byen havde omvendt sig, ville Gud alligevel ikke straffe.

Et ubesvaret spørgsmål

Jonas' Bog rejser et spørgsmål, som den aldrig svarer på. Nemlig: Hvordan kan Gud både være nådig og retfærdig på samme tid? Hvis Gud virkelig er retfærdig, *må* han straffe synden. Men hvordan kan han så være nådig? Det er, som om det ikke går op.

For nogle år siden kæmpede jeg en del med lige netop dette. Jeg stoled på, at Gud er den, han i sit ord siger, han er. Men jeg frygtede Gud, for hvordan kunne jeg være sikker på, at han vil møde mig med sin nåde? Hvis Gud det ene øjeblik benåder indbyggerne i Nineve og det næste udsletter indbyggerne i Sodoma, den ene dag udfrier israelitterne fra slaveriet i Egypten (2 Mos 15) og den næste sender byldepest efter dem pga. deres synd (2 Sam 24,15), betyder det så ikke, at Gud er lunefuld? Sådan tænkte jeg.

Guds nåde og retfærdighed gik først op for mig, da der var nogen, der satte ord på korset

for mig. Jesus døde, for at Gud kunne vise os sin nåde i ham. Gud var ikke bare blødsøden eller eftergivende. Han valgte ikke bare at glemme synden af ren og skær medfølelse. Han elsker os, men det var netop den kærlighed, der drev ham til at gøre det mest utænkelige. Han tog straffen på sig selv. Han straffede synden, da han straffede Jesus, og derfor er Gud ikke uretfærdig, når han viser dig nåde ved troen på Jesus, for synden er allerede straffet.

Korset er det eneste sted, hvor Guds barmhjertighed og Guds retfærdighed går op. Hvis du kommer til Jesus, vil du se, at Jesus bar straffen for synden i dit liv, og derfor kan Gud møde dig med nåde. Der findes ikke synd i dit liv, som ikke allerede er blevet straffet på korset (1 Joh 2,2); uanset hvor voldsom og fatal den måtte være.

Gud er villig til at tage imod voldsmand, løgnere og hovmodige mennesker som dem i Nineve, og han er villig til at tage imod dig, når du kommer til ham med din synd og lægger alt åbent frem for ham. Der er ingen grund til, at du skal blive fordømt i mødet med Guds dom, for synden er blevet sonet og gælden er betalt. Så kom til Jesus, mens det er tid. ■

Tidligere artikler i serien:

Historien om den forvoksede fisk Jesus
Frelsen kommer fra Herren!

- 1 Læs evt. også Nahum 3, der beskriver, hvordan byen Nineve var fuld af løgn, tyveri, afgudsdyrkelse og ikke mindst en næsten sadistisk krigsførelse, som indebar store mængder af tortur, selv efter at deres fjender havde overgivet sig.
- 2 Al Mohler har påpeget, at det i øvrigt også var sådan, de første kristne så på Bibelens tale om evig straf: Albert Mohler: *Modern Theology: The Disappearance of Hell*. I: s. 15-41 I: Morgan, Christopher og Peterson, Robert (red.) *Hell Under Fire*. Grand Rapids, Michigan: Zondervan

HORISONT

SPALTEN, HVOR REDAKTIONENS MEDLEMMER VIL FORSOGE AT SÆTTE AKTUELLE OG PRINCIPIELLE FORHOLD IND I EN STØRRE SAMMENHÆNG.

Nyt fra **fronten**

"I Norden oplever de kristne (endnu) ikke fysisk fjendskab fra den vantro verden. Holdningsforfølgelsen er begyndt. Den dag, holdningsforfølgelsen går over i fysisk forfølgelse af de kristne, vil bønnerne om Guds gengældelse komme de kristne til undsætning".

Dette skriver Dan Hesselund i sin bog *Himlen åben – en nøgle til Salmernes Bog*. Skrevet næsten som en lille biting ind under et andet kapitel. Derfor var det nok på grund af grammatikken, det gjorde indtryk. "Er begyndt", "Den dag (...) går over i". Kan det virkelig passe? At der kommer sådan en slags forfølgelse her hos os? Jeg håber det virkelig ikke. Jeg har virkelig svært ved at tro det.

Fronten er dog rykket tættere på. Og seneste nyt er en lovændring i Norge. Følgende citat leder mine tanker hen på lande, der ligger langt borte fra Norden. Men her er der tale om staten Norge. Demokratiet Norge. Det kristne Norge:

"Vi står her over for en totalitær statsmagt, som vil straffeforfølge religiøs tro og prak-

sis helt ind i sjælesorgens og bønnens rum, endda mellem voksne samtykkende personer."¹ Den norske stat gør det nemlig strafbart at "anvende (...) religiøst baserede metoder (...) i den hensigt at påvirke vedkommende til at ændre, fornægte eller undertrykke sin seksuelle orientering eller kønsidentitet".² Strafferammen er helt op til seks års fængsel. Her kan holdningsforfølgelsen blive ret så fysisk.

Jeg har på afstand fulgt med i ændringerne, der sker i det norske samfund. Det er ingen overraskelse, desværre. Det svære er at se i øjnene, at forholdene er sådan nu. Og også undgå at blive modløs eller frygte.

Det er ikke så længe siden, jeg i disse spalter skrev om den finske politiker Päivi Räsänen, der måtte gennem flere retssager for at have holdt Bibelens ord frem i debatten om køn og seksualitet.

Jeg holder mig også orienteret om, hvordan det går den britiske forfatter J.K. Rowling, som forleden blev poli-

tianmeldt (dog blev sigtelsen frafaldet efterfølgende) for at bryde skotsk lov om hadforbrydelser. Hun omtaler konsekvent transkvinder som mænd. Forfatteren har en anden grund til at gå ind i debatten, men alligevel. Hun bliver hetzet og anmeldt på grund af sine holdninger og ytringer.

Jeg kunne selvfølgelig bare fokusere lidt mindre på det. Jeg kunne finde noget andet, noget mere opløftende at skrive om. For det findes der også derude.

Men ved at stirre det i øjnene kan det også være en lille forberedelse. Der har på det sidste været en hel del fokus i medierne på det med at prepe.³ Måske bliver det på et tidspunkt officielt anbefalet at have dåsemad og nødgenerator i huset.

Om ikke så længe kan kristne måske "prepe" ved at læse fx Salme 121. En valfartssang – mens vi er på vej: "Jeg løfter mine øjne mod bjergene, hvorfra kommer min hjælp? Min hjælp kommer fra Herren, himlens og jordens ska-

ber. Han lader ikke din fod vikle, han, som bevarer dig, falder ikke i søvn ..."

Ruth Vatne Rasmussen

- 1 Tro & Mission, nr 4/2024
- 2 Tro & Mission, nr 4/2024
- 3 Prepping kommer fra engelsk (preparation – forberedelse). En prepper er en, som "forbereder sig til katastrofer og nødsituationer" (Dansk Sprognævn)

Vores frimodighed som kirke er ikke bundet op på vores status i samfundet men på løftet om Guds nærvær.

Kirke på kanten

På Indre Missions årsmøde i 2023 satte formand Hans Ole Bækgaard fokus på det faktum, at kirke og kristendom ikke længere har nogen selvfølgeplads i det danske samfund og den almindelige danskers liv og hverdag: "Vi må derfor indse, at vi skal forkynde evangeliet fra det, man kan kalde kanten af samfundet og gøre det på en anderledes måde. Ikke fra de bonede gulve." Jeg tror, han har helt ret i, hvad han siger. Danmark er i dag tæt på at være et kristent land kun af navn og ikke af gavn.

Og det er gået hurtigt! Bibelens verdensbillede og den kristne fortælling er i dag fremmedsprog for de fleste, hvor det for blot få årtier siden var en del af folkesjælen.

Vi skal ikke mere end 30 år tilbage, før ingen løftede et øjenbryn over at finde en minister i den danske regering med rødder i missionsbevægelserne, som frimodigt bekendte sig til Bibelens troværdighed og klassisk kristendom. I dag er dette scenarie praktisk

talt umuligt. At bekende sig til klassisk kristendom og "konservative" bibelske værdier er blevet diskvalificerende i offentlighedens og mediernes øjne.

Jeg har i den seneste tid hørt flere eksempler på kristne, som har oplevet, at der bliver sat spørgsmålstegn ved deres ansættelse i enten det offentlige eller private – alene fordi de offentligt bekender sig til de bibelske værdier.

Åndsfriheden er under voldsomt pres i disse år, og det er uden tvivl vigtigt at råbe op og bekæmpe denne tendens.

Men som kristne skal vi ikke kun bekæmpe – vi skal også se muligheder! Jeg er glad for, at Hans Ole Bækgaard ikke satte fokus på denne nye virkelighed blot for at brokke sig over tidernes forfald, men for at pege på, at vi som kirke i Danmark aktivt må tænke i nye baner for at finde vej for evangeliet i vores land.

Vejen til mismod er kort, især hvis vi som kristne svælger i nostalgi og længsel efter "de gode gamle dage". Derfor

er det så vigtigt at vi holder fokus det rigtige sted, nemlig på Guds løfter!

Da Israel kom hjem fra Babel og fik lov til at genopbygge templet i Jerusalem, var der mange af dem, som kunne huske det gamle tempels herlighed, der græd højt, da grunden til det nye tempel blev lagt (Ezra 3,12; Hag 2,3): Det bliver aldrig så godt som tidligere! Mismodet vandt, når blikket var vendt mod fortiden. Men Gud giver sit folk en opmuntring for at vende mismodet til frimodighed: "Gå i gang, for jeg er med jer, siger Hærskares Herre (...) og min ånd bliver hos jer. Frygt ikke!" (Hag 2,4b.5b).

Hvis vi skal lære at være kirke på kanten af samfundet uden at drukne i mismod og menneskefrygt, må vi vende blikket fra fortiden og huske, at vores frimodighed som kirke ikke er bundet op på vores status i samfundet, men på løftet om Guds nærvær.

På den baggrund må vi frimodigt fortsætte med at bygge kirke, uanset hvor meget

modstand vi møder. Og når vi gør det, så vil vi se, at den nye virkelighed også bringer nye muligheder med sig.

Andreas Kammersgaard Ipsen

Kunstig intelligens

– FORJÆTTENDE ELLER FORFÆRDENDE?

AF MICHAEL AGERBO MØRCH OG ANDREAS KAMMERSGAARD IPSEN

I dokumentarfilmen "Transcendent Man" fra 2009 får filmens hovedperson, Ray Kurzweil fra Google, spørgsmålet: Findes Gud? Han svarer: Ikke endnu!

I 1997 skabte computerfirmaet IBM overskrifter, da deres skakcomputer *Deep Blue* besejrede den regerende verdensmester Garry Kasparov. *Deep Blue* kunne beregne op til 20 træk frem, hvilket ikke er imponerende efter nutidens standarder, men i 90'erne var det en revolutionerende beregningskraft.

Tyve år senere, i 2016, blev der igen skabt overskrifter, da en anden brætspilscomputer kom sejrende ud af et møde med et menneske. Denne gang ikke i skak, men det ældgamle kinesiske spil *go*. Computeren hed *AlphaGo*, var ejet af Google, og den menneskelige modstander var topspilleren Lee Sedol.

Det virker oplagt at tænke, at der går en lige linje mellem disse to begivenheder: at den samme teknologi, som i 90'erne kunne besejre et menneske i skak, over 20 år var blevet udviklet nok til at besejre et menneske i det mere komplicerede *go*. Men det er ikke korrekt, for der er en afgørende forskel på *Deep Blue* og *AlphaGo*.

Deep Blue var programmeret til at spille skak. Der var altså intelligente mennesker, der skrev lange koder for at give maskinen evnen til at spille. Og nok krævede det en vis dygtighed at forstå *Deep Blues* programmering, men det var dog muligt. Man vidste, hvad der foregik under motorhjelmene. Men samtidig var *Deep Blue* også begrænset netop af menneskers evne til at programmere.

AlphaGo, derimod, var en *kunstig intelligens* (Artificial Intelligence – AI) og var dermed ikke forprogrammeret af mennesker til at spille *go*, men lærte det gennem træning. *AlphaGo* var et eksempel på det, man kalder *machine learning*: en computeralgoritme, der løbende kan forbedre sin evne til at udføre en given opgave. I modsætning til *Deep Blue* var der ingen af *AlphaGo*'s skabere, der dybest set vidste, hvordan den virkede. Dermed var *AlphaGo* heller ikke begrænset af menneskers evne til at programmere, men mere af hvor meget data og træning det

I løbet af de kommende år vil vi efter al sandsynlighed opleve, at kunstig intelligens forandrer vores hverdag på måder, vi har svært ved at forestille os i dag.

var muligt at fodre den med.

Den kunstige intelligens, som drev AlphaGo, er langt på vej den sammen som den, der i dag er i gang med at finde indpas i vores teknologiske hverdag. Mange har i dag hørt navne som ChatGPT, Gemini, Dall-E, Midjourney og Sora. Alle eksempler på kunstige intelligenser, der er i stand til, på baggrund af ganske få stikord (prompter), lynhurtigt at skabe tekst, billeder eller filmklip med imponerende kompleksitet. De er ikke programmeret til at gøre hverken det ene eller det andet, men gennem fodring med ufattelige mængder af data har de tillært sig disse evner. Og ingen forstår dybest set, hvordan de gør det. De *kan* bare. Ofte også mere, end selv deres skabere havde forestillet sig. Kunstig intelligens *overrasker* igen og igen ved at være kreativ på måder, som ingen havde forudset.

Og vi har kun lige set begyndelsen. Siden den industrielle revolution har vi i stigende grad brugt maskiner til at erstatte menneskers manuelle arbejde. I dag står vi over for, at maskiner også kan erstatte menneskers *tænkende og kreative* arbejde. I løbet af de kommende år vil vi efter al sandsynlighed opleve, at kunstig intelligens forandrer vores hverdag på måder, vi har svært ved at forestille os i dag. Så længe vi har data nok at træne dem med, er der heller ingen umiddelbare grænser for, hvor dygtige de kan blive.

Hvad kan kunstig intelligens gøre ved vores menneskesyn?

I et bredere samfundsperspektiv ser det altså ud til, at kunstig intelligens vil omvælte mange forhold. Et vigtigt spørgsmål for kristne er, hvad kunstig intelligens kan gøre ved vores menneskesyn, hvortil der kan gives både positive og negative svar.

På den negative side er der de oplagte udfordringer for mennesket som et arbejdende væsen. Siden skabelsens morgen har menneskelivet været karakteriseret af arbejde, men hvis de mest dystre prognoser holder, vil kunstig intelligens overtage en meget betydelig del af vores arbejde.

Umiddelbart lyder det måske forjættende at leve uden arbejde, men man kan også argumentere for, at vi saver vores egen gren over. Mennesket er skabt til at være i en vekslen mellem arbejde og hvile, og det er noget andet end en vekslen mellem hobby og hvile. Når man er ung, kan pensionisttilværelsens frihed virke tillokkende, men den har et tilbageblik på et færdiggjort arbejdsliv, som er nødvendig for glæden, og som ikke automatisk følger med, hvis kunstig intelligens tager vores arbejde. Sygdom og andre naturlige forhold kan gøre, at man står uden for arbejdsmarkedet, men man kan ikke gøre disse undtagelser til hovedreglen.

En anden relateret problemstilling er, at mennesket ikke blot arbejder som umælende dyr, men også dygtiggør sig. Men hvis kunstig intelligens kan løse mere komplekse problemstillinger for mig, hvorfor så overhovedet bruge kræfter på at lære? Det er allerede omsonst at lære den vanskelige kunst at programmere på computer, fordi kunstig intelligens gør det meget præcist og meget hurtigt. Men hvad med andre basale funktioner som at lære at skrive tekster, at lære fremmedsprog, at lære at investere penge, at lære at sammensætte en menu? Mennesket har brug for at blive udfordret på sine evner og at tilegne sig nye evner. Det gør vi på en mangfoldighed af måder, og det er truende for vores menneskelighed og vores trivsel, hvis det fjernes fra horisonten.

På den positive side hjælper kunstig intelli-

Michael Agerbo Mørch,
f. 1988

Ph.d. og adjunkt i systematisk teologi ved Dansk Bibel-Institut
mam@dbi.edu

Andreas Kammersgaard Ipsen

Cand.theol. og redaktør for Budskabet
aki@dilm.dk

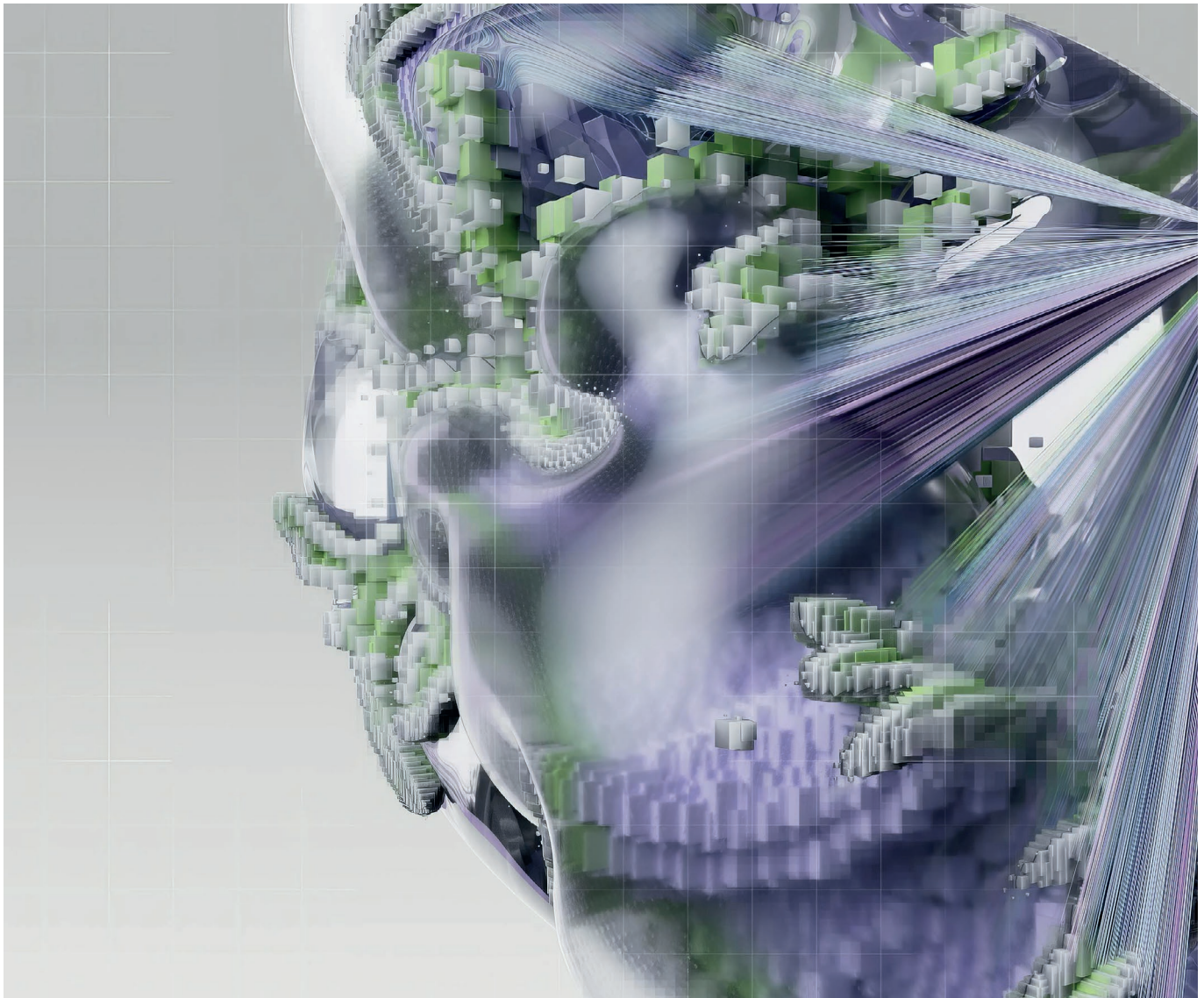

FOTO: PEXELS

Hvis kunstig intelligens kan løse meget mere komplekse problemstillinger, end jeg selv kan, hvorfor så overhovedet bruge kræfter på at lære?

gens os til at se det unikke i vores kropslighed. Kunstig intelligens er kropsløs, og det kan minde os om, at et menneske er et sammensat væsen med tanker, følelser og sanser – alt sammen forankret i en konkret krop, der findes på et bestemt sted og er i kontakt med andre kroppe i vores sociale liv. Kroppen er vores hjem, og derfor må vi ikke forledes til at tro, at det meningsfulde liv kan frakobles kroppen. Det er lige omvendt. Kroppen er afgørende.

Et andet aspekt er, at når det i stigende grad bliver utroværdigt at være til stede online, fordi der er så megen manipulation og løgn, kan man spørge, om internettet længere er et godt sted for kirken at gøre sig synlig. Kunstig intelli-

gens kan fabrikere falske tekster, billeder og videoer og sprede dem med lynets hast. Kan kirken være en troværdig aktør i det klima? Svaret kan være, at kirken kan genopdage den afgørende betydning af nære relationer. Mennesker har brug for nærvær og nærhed, men det skal være autentiske relationer, hvor der er en gensidig skrøbelighed på spil. Derfor kan AI-venner på Snapchat og andre medier ikke gøre det ud for virkelige venskaber. Kunstig intelligens kan kun foregive intimitet, men det, mennesker har brug for, er reelle nære relationer.

Det er også derfor, kirken må mødes fysisk. Kirken er en *forsamling* af troende, og den har et fysisk element. Det kan man ikke erstatte af

Der er flere og flere, der sætter deres håb til den teknologiske udvikling.

onlinefællesskaber, for vores kropslighed gør, at vi har brug for at være fysisk sammen med andre.

Kan kunstig intelligens blive en erstatning for Gud?

I dokumentarfilmen *Transcendent Man* fra 2009 får filmens hovedperson, futuristen Ray Kurzweil fra Google, spørgsmålet: Findes Gud? Han svarer: Ikke endnu!

Svaret er kækt, men det viser også noget om den forventning, der er til kunstig intelligens i disse miljøer. Når en sådan gudlignende superintelligens eventuelt er udviklet, vil den have mindst to karakteristika, som vi normalt forbinder med Gud: alvidenhed og almagt.

Det lyder besnærende, men uanset hvordan vi vender og drejer det, vil det være en flad erstatning for den kristne Gud. Den levende Gud. Hvorfor? Det er der mindst to grunde til. For det første er læren om den kristne Gud mere kompleks. Bibelen fortæller, at Gud blev menneske. Han lod sig inkarnere og blev derved skrøbelig. Han gav afkald på sin herlighed og lod sig klynge op på et kors. Gud valgte selv ydmygheden og lidelsens vej, fordi det var nødvendigt for at frelse mennesker fra syndens mørke. Den Gud, man forestiller sig at skabe i AI-miljøer, er helt omvendt. Den er ren magt. Den vil ikke kende til skrøbelighed eller ydmyghed.

Men det betyder ikke, at det er en stærkere "gud" end den sande Gud. For det andet punkt er, at kristendommens Gud er

en transcendent Gud. Han har skabt hele universet, men er ikke selv blevet skabt. Han er evig. En AI-gud vil være skabt og skylder derfor sit ophav til sin program-mør. Sådan er det ikke med den levende Gud. Den gud, AI-miljøet vil skabe, er en "gud", der er til gavn for os. En kontrolleret gud, vi ved, hvor vi har. Men den levende Gud er anderledes. Han har skabt os, så vi ligner *ham*, og det asymmetriske forhold kan aldrig vendes på hovedet.

Kunstig intelligens og evighedshåbet

En af kristentroens grundpiller er forventningen til Jesu genkomst og nyskabelsen af himmel og jord, hvor al lidelse og død for evigt skal være fortid. Med forventningen om en kommende kunstig superintelligens, der så let som ingenting kan løse al verdens problemer, er der i dag flere og flere, som i stedet sætter deres håb til den teknologiske udvikling. Og det er egentlig ikke svært at sympatisere med, for hvem af os går ikke og håber på, at den teknologiske udvikling vil finde kuren for kræft, før vi selv bliver ramt af sygdommen?

Men fra et bibelsk perspektiv er der to forhold at være opmærksom på.

For det første er det Bibelens påstand, at verdens største problem er af en sådan art, at ingen kunstig superintelligens vil kunne løse det – uden da at udrydde menneskeheden totalt. I Jeremias' Bog bliver dette problem formuleret: "Hjertet er det mest bedrageriske af alt, det er uhelbredeligt, hvem kan gennemskue det?" (Jer 17,9). Verdens dybeste problem er synden i hvert eneste menneskehjerte. Og hvor kunstig intelligens måske kan løse klimakrisen, gøre ende på sult og helbrede en myriade af sygdomme, kan den *aldrig* helbrede synden i hjertet og derfor heller ikke skabe det paradys på jord, som så mange længes efter. Kun Gud kan hel-

brede hjertet og dermed skabe det *virkelige* paradys.

For det andet kan det teknologiske håb, ligesom i spørgsmålet om Gud, aldrig blive andet end en billig erstatning for den ægte vare. For uanset hvor mange problemer teknologi og kunstig intelligens kan løse, uanset hvor utopisk et samfund der kan skabes her på jorden, vil det uundgåeligt slutte en dag. Intet i denne verden varer evigt. Når solen en dag løber tør for energi, vil den vokse og opsluge vores jord. Og en dag vil hele universet lide den såkaldte "varmedød", hvor alt til sidst vil være tomt og koldt, og ingen begivenheder finde sted mere. Det kan selv den mægtigste kunstige superintelligens ikke ændre på.

Kun Jesu genkomst med nyskabelsen af himmel og jord giver os et virkelig håb; håb om helbredelse af verdens største problem, synden i hjertet, og håb om en evighed i fred og glæde, som virkelig aldrig skal slutte.

Håbet er til Gud

Kunstig intelligens er ikke nødvendigvis dyret fra åbenbaringen. Langt på vej er det blot en teknologi, vi som alt andet må forstå kritisk og pragmatisk. Vi skal hverken knytte for store håb til den eller dæmonisere den, men se på teknologien fra gang til gang, om vi kan anvende den med god samvittighed. Det kristne menneskesyn er på nogle områder udfordret, men kunstig intelligens kan også bruges til at få tydeliggjort det særligt menneskelige. Det kristne gudsbillede derimod er ikke i fare. Gud er den, han er, og det kan teknologiske superkræfter ikke ændre på. Guds løfter er troværdige, og vi må med glæde holde fast i, at vi sætter vores håb til den Gud, der formår at gøre, hvad han lover. ■

Jerusalem – et tempel med en by

AF HENRIK NYMANN ERIKSEN

Templet var selve hjertet i jødedommen. Tag med på rundvisning i dette enestående bygningsværk.

Henrik Nymann Eriksen

Cand.teol. og rektor ved
Dansk Bibel-Institut
hne@dbi.edu

Det er blevet sagt om Jerusalem på Jesu tid, at det ikke var en by med et tempel, men et tempel med en by. Templet var det altdominerende bygningskompleks og den institution, som var selve dynamoen i Jerusalems liv både økonomisk, politisk, kulturelt og religiøst. Jerusalem var templets by.

Egentlig skulle man ikke forvente, at Jerusalem ville blive en betydningsfuld by. Den lå langt fra de to internationale handelsruter Via Maris langs med Middelhavet og Kongevejen øst for Jordanfloden og Det Døde Hav. Selv den vigtige tværgående trafik fra Jeriko til Middelhavet gik nord om Jerusalem. Det var kun hovedvejen ned gennem det centrale bjerglandskab i Judæa og Samaria, som kom forbi Jerusalem. Med andre ord: Jerusalem ligger ikke placeret et sted, hvor man vil forvente en by af international betydning.

Hvad var det så, der gav byen sin vedvarende betydning i jødedommen? Svaret er enkelt: templet.

Templets rolle i jødedommen

Templet spillede en enestående rolle i jødedom-

men på Jesu tid på to måder.

For det første var templet stedet, hvor Gud havde sagt, at han ville bo på jorden (1 Kong 8,1). Her var han til stede i sit folk, her kunne de møde ham. Derfor vendte jøder sig mod templet i Jerusalem, når de skulle bede – for Herren bor i sit tempel.

For det andet var templet stedet, hvor synden blev sonet. Det var forsoningens sted. Ingen andre steder måtte folket bringe ofre til Gud. Kun her var alteret, hvor ofrene skulle skaffe folket og enkeltpersoner soning for deres synd. Kun her kunne relationen til Gud genoprettes, når den var brudt.

Derfor var templet i Jerusalem selve hjertet i jødedommen, for relationen til Gud var knyttet til dette sted.

Templets historie

Templet blev bygget i tre omgange. Den første bygherre var kong Salomo. Det første tempel stod færdigt i al sin pomp og pragt omkring 950 f.Kr. Dette tempel overlevede rigets deling efter Salomos død, men ikke babyloniernes erobring i 586 f.Kr. Det blev sammen med byen brændt

FOTO: PEXELS

ned til grunden.

Efter hjemkomsten fra eksilet i Babylon blev der bygget et nyt tempel under statholderen Zerubbabel og ypperstepræsten Josva i 516 f.Kr. Det var et beskedent og ydmygt tempel i forhold til Salomos. Efter at have været konge i mere end 15 år iværksatte Herodes den Store en om- og tilbygning af templet og Tempelpladsen omkring år 20 f.Kr.

Det var et gigantisk byggeprojekt, hvor han blandt andet uddannede præster til bygningshåndværkere, så de kunne arbejde i de forgårde, hvor kun præster måtte komme. Grundplanet forblev det samme, men templets højde forøgedes til et stykke over det, som er Klippehelligdommens top i dag. Endvidere udvidede han Tempelpladsen til at være en gigantisk kasse af store tilhuggede sten understøttet af en søjlekonstruktion. Omfanget var cirka 500 gange 300 meter. Grædemuren er en del af denne ydermur om Tempelpladsen.

Templet var enormt i størrelse og arkitektonisk skønhed, og selvom jøderne var skeptiske over for Herodes, elskede de hans tempel. Tænk blot på Jesu disciples ord: "Mester, se alle de store sten og alle de store bygninger!" (Mark 13,1). Jesus replicerede med en trist forudsigtelse: "Der skal ikke lades sten på sten tilbage, men alt skal brydes ned" (Mark 13,2). Det skete, da romerne indtog Jerusalem i år 70 e.Kr. Templet blev brændt ned og er aldrig siden blevet genopført.

Templets indretning

Templet udgjorde kun den centrale del af Tempelpladsen. Yderst langs pladsens kant var en stor søjlegang, og i sydenden af pladsen var en stor toetagers bygning. Nogle mener, at handlen med offerdyr og veksling af fremmed valuta skete her (Joh 2,14). Jesus var kritisk over for denne aktivitet, fordi den flyttede fokus fra bøn til økonomisk fortjeneste.

Grædemuren er en rest af den gigantiske ydermur omkring templet, som Herodes den Store lod opføre.

Midt på Tempelpladsen lå templet. Her havde hedninger ikke adgang (ApG 21,29). Man kom ind i den første forgård, kvindernes forgård, gennem Den Skønne Port. Her samledes folket om natten under løvhyttefesten i lyset fra fire kæmpestore syvarmede lysestager og dansede og sang Israels lovsange.

Næste forgård var israeliternes forgård, hvor kun mænd havde adgang. Den kom man til ved at gå op ad en trappe til Nicanorporten. Israeliternes forgård var første del af det, som blev kaldt præsterne forgård, hvor brændofferalteret stod. Herefter gik man op ad endnu en trappe til templets forgård, længere inde var det hellige, og længst inde var det allerhelligste, hvor kun ypperstepræsten kom ind én gang om året, nemlig på den store forsoningsdag, yom kippur. Det var herinde, pagtens ark havde stået.

På forhæng var der vævede keruber, som mindede om, at vejen tilbage til Paradis var lukket. Det var selve centrum for Guds nærvær i folket. Det var dette forhæng, som flængedes, da Jesus døde (Luk 23,15), og Hebræerbrevet giver forklaringen: "Ved Jesu blod har vi altså frimodighed til at gå ind i helligdommen ad den nye, levende vej, som han har åbnet for os gennem forhængene" (Hebr 10,19f).

Ofrene i templet

I templet blev der bragt mange ofre: får, geder, okser og duer. Præsterne var slagtere, og der har været en lugt af døde dyr og brændt kød på Tempelpladsen i et omfang, som vi kan have svært ved at forestille os i dag.

Hver morgen og aften blev der bragt ofre, og der blev bragt ekstra ofre hver sabbat og hver nymånedag og ved alle de jødiske fester. Hertil kommer de ofre, som blev bragt af privatpersoner i forbindelse

med renselse eller som udtryk for taknemmelighed.

Alle disse offerdyr blev købt på markedet og var en vigtig faktor i Jerusalems økonomi. I tillæg til ofrene betalte alle jøder en halv shekel sølv til templet hvert år. Det betød, at skatkammeret i Jerusalems tempel på Jesu tid bugnede af rigdomme (Matt 23,16f).

Templet og festerne

Flere af de jødiske fester er knyttet til Jerusalem. Størst opmærksomhed fik de tre store valfartsfester: påske, pinse og løvhyttefesten. Ved disse fester kom jøder fra hele Israel og resten af verden. Det tredoblede Jerusalems indbyggertal og havde enorm betydning for byens virksomheder. Samtidig blev templet geografisk og helt konkret det punkt i verden, som forbanded alle jøder med hinanden.

Vi hører flere gange, at Jesus er til fest i Jerusalem, især i Johannesevangeliet, og på pinsedagen forkynder apostlene evangeliet for pilgrimme fra alle de steder i verden, hvor der boede jøder på den tid (ApG 2,5ff).

Templets personale

Templet havde et meget omfattende personale. Øverst stod ypperstepræsten, som oprindeligt skulle være en søn af den første ypperstepræst, Aron. Men på Jesu tid blev ypperstepræsterne udskiftet politisk.

Mens Jesus var ung, var Annas ypperstepræst (Joh 18,13), men han blev afløst af andre, blandt andet fem af sine egne sønner og sin berømte svigersøn, Kajfas. Det ser ud til, at Annas' familie var en meget magtfuld elite på Jesu tid.

Næst efter ypperstepræsten fulgte det højere præsteskab med anføreren for tempelvagten, syv tempelopsynsmænd, to hovedskatmestre og tre skatmestre.

Tempelrådet bestod af ypperstepræsten og 13 overordnede præster og udgjorde sandsynligvis den gruppe, som kaldtes "ypperstepræsterne" (flertal, Matt 26,14).

Herefter fulgte de almindelige præster, som der på Jesu tid var cirka 7.200 af. De var fordelt på 24 af de såkaldte skifter (hold, som gjorde tjeneste en uge ad gangen) med 300 i hver. En af dem var Johannes Døbers far, Zakarias. Deres vigtigste opgave var at stå for ofringerne i templet.

Levitterne stod for musikken og mange praktiske ting i templet. De talte på Jesu tid cirka 9.600 fordelt på 24 ugeafdelinger. Vi kender blandt andet levitterne fra Jesu lignelse om den barmhjertige samaritaner.

En nøgle til forståelse

Templet er en nøgle til at forstå en række vigtige dimensioner i evangeliet om Jesus Kristus:

- Jesus selv er Guds tempel og dermed stedet for Guds nærvær og forsoning (Joh 2,19ff).
- Jesu død åbnede vejen tilbage til Paradis og Guds nærvær (Luk 23,45).
- Jesus er vores ypperstepræst, der har ofret sig selv for os (Hebr 9,11-12).
- Jesu død er et sonoffer, der renses os for synd (1 Joh 2,2).
- Gud bor i den kristne menighed, som er hans tempel (1 Kor 3,16). ■

En almindelig skole – bare helt anderledes

BOGANMELDELSE AF PETER KRAK

En almindelig skole bare helt anderledes

Et personligt blik på de kristne friskolers historie

Carsten Hjorth Pedersen
Lohse og LogosMedia
560 sider, 349,95 kr.

”En fortælling baseret på historiske facts”. Sådan indleder Carsten Hjorth Pedersen (CHP) sin seneste bog. Hans baggrund for at fortælle de kristne friskolers godt 50-årige historie er, at han har viet det meste af sit arbejdsliv til pædagogisk arbejde. Senest som leder af Kristent Pædagogisk Institut (KPI), hvor arbejdsfeltet med de kristne friskoler fyldte mest.

CHP har læst tusindvis af sider og interviewet en lang række personer. Desuden inddrager han sine egne erfaringer både fra sin tid som ansat på et par skoler, som pædagogisk sekretær i Foreningen af Kristne Friskoler (FKF) og som leder af KPI.

En bevægelse

FKF blev dannet af forældre og skolefolk, der var bekymrede over det livssyn, som prægede folkeskolen – ikke mindst den integrerede seksualundervisning. Det lå langt fra, hvad kristne forældre ønskede for deres børn. Flere steder gik arbejdsgrupper i gang med planer om oprettelse af kristne friskoler, og mange blev realiseret.

Han går i dybden både med værdigrundlag, skolepolitik og pædagogik.

Bogen handler om den udvikling, som de kristne friskoler har været igennem. CHP vurderer, at man i begyndelsen var mest optaget af den åndelige side og at skærme børnene mod en meget verdsliggjort påvirkning i skolen. Kristendomsundervisningen skulle styrkes på et bibeltro grundlag. Den kristne etik og forkyndelsen af evangeliet skulle præge hverdagen.

Efterhånden blev man mere optaget af at drive skoler med et sundt læringsmiljø og et godt fagligt indhold. De kristne værdier er stadig bærende i de kristne friskoler. Skolernes udvikling præges naturligvis af nutidens børn og forældregeneration. Oven i det kommer de skiftende krav fra myndigheder, desværre ofte med manglende forståelse for

åndsfrihed og forældreret.

FKF har været igennem en turbulent tid, inden den blev til en tværkirkelig forening. Foreningen arbejder med skolepolitik – ofte i samarbejde med andre skoleforeninger – pædagogisk udvikling på et kristent grundlag og administrativ vejledning til skolerne.

Anbefaling

Det er en meget omfattende bog, CHP har skrevet, hvor han går i dybden både med værdigrundlag, skolepolitik og pædagogik. Det er vigtigt, at de kristne friskolers historie bliver bevaret. Ansatte og forældre på de kristne friskoler – både nuværende, tidligere og kommende bør læse denne bog. Når vi kender historien, giver det baggrund for at handle i nutiden. ■

Tunger af ild og dog prædiken mild

BOGANMELDELSE AF REIDAR PUGGAARD POULSEN

Tunger af ild og dog prædiken mild

Erfaringer og refleksioner fra 41 års præsteliv

Flemming Baatz Kristensen
Lohse

419 sider, 299,95 kr.

Hvad kirkesyn og embedsteologi angår, er Flemming Baatz Kristensen fra Venus, mens jeg er fra Mars.

Sådan tænkte jeg, da jeg første gang blev præsenteret for hans bog og læste indholdsfortegnelsen. En ven udfordrede mig til at læse den netop på grund af den anderledes vinkel. Det gjorde jeg så, og det har jeg ikke fortrudt.

Samme udfordring kan en og anden læser af Budskabet nok også trænge til. For bogen kredser om præsterollen og et kirkesyn, som vi finder det i en folkekirkelig konservativ og høj Kirkelig ende af skalaen.

Første del af bogen er biografisk om Baatz Kristensen med fokus på, hvad der har formet ham som præst. Godt og interessant afsnit om en mand, der på sin stilfærdige måde har fyldt en del i dansk kirkeliv.

Anden del af bogen er fortsat biografisk ved at hente eksempler og erfaringer fra Baatz Kristensens eget præsteliv, men eksemplerne bruges til at belyse en række emner, så som præstens åndelige liv, fristelser, dyder, sårbarhed, visioner, forkyndelse, undervisning, sjælesorg, kirkelige

Forskelligt embeds- og kirkesyn til trods står jeg alligevel tilbage med stor taknemlighed til Flemming Baatz Kristensen.

handlinger, folkekirken samt tiden og evigheden.

Kapitlet *Hvad er en præst*, som indleder bogens anden del, er nok det mest grundlæggende, hvad embedsteologi angår. Embedsteologiens udgangspunkt er ifølge forfatteren luthersk med afsæt i det almene præstedømme. Først beskrives det, jeg vil kalde en funktionsorienteret præsterolle. Det, der definerer en præst, er, hvad han gør – prædiker og forvalter sakramenter.

Så kommer en grundig og god beskrivelse af ordinationsritualet i folkekirken. Det er en fortræffelig gennemgang, men den forklarer dog ikke, hvor den ordinatoriske forandring kommer fra: Det, der forandrer præsten til ikke

bare at være præst i kraft af embedet/funktionen, men som gør præsten til præst, selvom han ikke længere prædiker og forvalter sakramenter. Den forandring, der gør, at præsten på side 159 ingenting er uden en menighed, men på side 387ff altid vil forblive præst, hvis man én gang er ordineret.

Forskelligt embeds- og kirkesyn til trods står jeg alligevel tilbage med stor taknemlighed til Flemming Baatz Kristensen, fordi han så gavmildt deler ud af den visdom, han har samlet sammen gennem årene. Der er meget god visdom at hente. Jeg vil med stor sandsynlighed tage bogen ned fra reolen, når jeg igen får behov for at lytte til en erfaren kristen brors vejledning. ■

*På sit legeme bar han selv vore synder op på korset,
for at vi, døde fra synden, skal leve for retfærdigheden.*

1 PET 2,24

TEMA:

Forsoningen

Enhver fodboldtræner kender til, hvor vigtigt det er igen og igen at minde sine spillere om at huske på "det basale".

I moderne fodbold på topplan er der så mange avancerede strategier, filosofier og teknikker, at den største fare tit kan være, at spillerne, i deres iver efter at gøre alt det komplicerede til perfektion, glemmer at tage sig af det basale i spillet: opdækning, præcise afleveringer, hårdt arbejde osv. Og glemmer man det basale, taber man kampen.

I livet som kristen er der også så mange ting, der kræver vores fokus, at vi kan glemme, hvor vigtigt det er at have et solidt fokus på "det basale". Og få ting er mere basale for troen end det som skete, da Jesus døde på korset.

Derfor sætter vi i dette nummer af *Budskabet* fokus på den forsoning mellem os og Gud, som Jesus vandt ved sin død og opstandelse. For hvis vi mister blikket for dette, taber vi kampen. Og når vi sætter fokus på dette "basale", opdager vi, at det slet ikke er så simpelt endda, men at forsoningens budskab faktisk rummer uendelige dybder, som vi aldrig bliver færdige med at udforske!

*Når vi møder den umaskerede
ondskab, er der noget i os,
som skriger ved tanken om,
at der ikke skulle komme en
retfærdig straf.*

ANTON BECH BRAÜNER SIDE 25

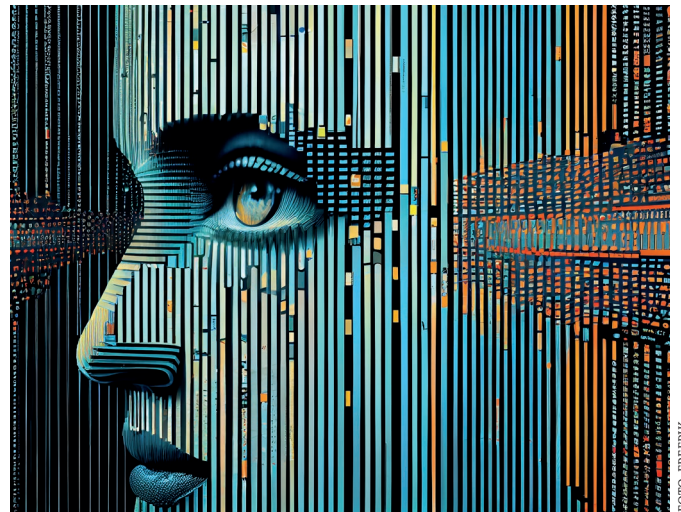

FOTO: FREEPIK

*Gud er den, han er, og det kan
teknologiske superkræfter ikke
ændre på.*

**MICHAEL A. MØRCH OG
ANDREAS K. IPSEN SIDE 33**